

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

**NĚKTERÉ ASPEKTY
MULTIKULTURALISMU**

Some aspects of multiculturalism

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VEDOUCÍ PRÁCE:

prof. PhDr. Beáta Krahulcová, CSc.

AUTOR:

Linda Janatová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Beátě Krahulcové, CSc. za vedení této práce, za její cenné rady a podporu. Dále bych ráda poděkovala Islámské nadaci v Praze, která mi umožnila uskutečnit můj výzkum, zvláště pak českým konvertujícím ženám za obohacující spolupráci při výzkumu.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato diplomová práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 27. června 2011

Linda Janatová

Anotace

Diplomová práce „Některé aspekty multikulturalismu“ se zabývá problematikou náboženských menšin žijících v České republice, konkrétně českými ženami, které konvertovaly k islámské víře. Cílem této práce je zmapovat nejčastější předsudky, které jsou spojeny s islámským náboženstvím a se kterými se české konvertující ženy běžně setkávají. Aby mohl být tento cíl splněn, je zde charakterizován pojem multikulturalismu, předsudek, teorie předsudku jako skupinové normy a nejčastější předsudky spojené s islámem. Dále je zde zmapována historie vzniku islámu na území České republiky – prvopočátky muslimské obce na českém území, muslimové v současné době, jejich integrace a počet v České republice. Zároveň je zde stručná charakteristika islámu, základních povinností a práv každého muslima a v neposlední řadě je zde charakteristika zabývající se právy, povinnostmi a postavení muslimských žen. Druhá, praktická část diplomové práce, je kvalitativní výzkum. Tento výzkum je zaměřen na zjišťování skutečného stavu českých žen, které konvertovaly k islámu. Snaží se vystihnout, jak samy české konvertistky vnímají svou víru, jaké důvody měly ke svému přestoupení, s jakými nejčastějšími předsudky se setkávají a jakým způsobem je reflektují a jaká jsou jejich stanoviska k některým islámským příkazům a zákazům.

Annotation

Diploma thesis “Some aspects of multiculturalism” deals with religious minority living in the Czech Republic, especially with Czech muslim women. The aim of this thesis is to explore the most frequent prejudices that relate to Islam religion. To achieve that, concept of multiculturalism, concept prejudice, theory of prejudice as a grouped norm and the most frequent prejudices of Islam are characterized. The history of Islam, It is also described – its origin in the Czech Republic, beginning of Muslim community on the Czech territory, Muslims nowadays, their integration and their number in the Czech republic. The short characteristic of Islam religion, fundamental commitments and rights every muslim and the characteristic that deals with rights, commitments and roles of muslim women are described. The second part of diploma thesis is qualitative research. This research is focused on

recognition of real situation of Czech muslim women who converted to Islam. The research tries to reflect the perceptiveness of belief of women themselves. Why they converted to Islam, which are the most frequent prejudices they meet and how they react to them and which attitudes they have towards some Islamic commands and prohibitions.

Klíčová slova

Multikulturalismus, předsudek, islám, předsudky spojené s islámem, islamofobie, české konvertující ženy, hypotéza kontaktu.

Key words

Multiculturalism, prejudice, Islam, prejudices related to Islam, islamophobia, Czech muslim women, contact hypothesis.

Obsah

Úvod	8
1. Multikulturalismus, základní definice.....	11
1.1 Definice multikulturalismu, kategorizace	11
2. Předsudek.....	15
2.1 Definice předsudku.....	15
2.2 Vlastní skupina	16
2.3 Referenční skupina.....	16
2.4 Teorie předsudku jako skupinové normy	17
3. Jazyk a kultura z hlediska multikulturalismu	19
3.1 Jazyk a kultura z hlediska multikulturalismu	19
4. Islám a předsudky s ním spojené	21
4.1 Příčina předsudků, islamofobie	21
5. Vznik a historie islámu.....	25
5.2 Korán.....	25
5.3 Základní pojmy a povinnosti dle islámského práva	26
5.4 Džihád	28
6. Situace islámu v České republice.....	31
6.1 Prvopočátky muslimské obce na území České republiky	31
6.2 Muslimové dnes	32
6.3 Integrace muslimů v České republice.....	33
6.4 Počet muslimů žijících na českém území	34
7. Postavení žen.....	38
7.1 Rovnost mužských a ženských práv.....	38
7.2 Úcta k ženám	39
7.2.1 Zahalování žen	40
7.3 Uzavření sňatku, rovnost manželských práv	41

7.3.1 Rozvod.....	42
7.4 Polygamie.....	44
7.5 Cizoložství.....	45
7.5.1 Odlišné chápání znásilnění.....	46
7.6 Ženská obřízka.....	47
8. Šetření názorů a postojů českých žen, které konvertovaly k islámu.....	49
8.1 Cíl šetření.....	49
8.2 Metody a metodika šetření.....	49
8.2.1 Historie šetření.....	49
8.2.2 Strategie šetření.....	50
8.3 Úkoly šetření.....	51
8.4 Získaná data a jejich interpretace.....	54
8.5 Závěry a doporučení.....	63
8.5.1 Závěry šetření.....	63
8.5.2 Doporučení.....	69
Závěr.....	71
Použitá literatura.....	74
Seznam příloh.....	77
Příloha č. 1: vzor dotazníkového šetření.....	78
Příloha č. 2: vyplněný vzor dotazníkového šetření.....	82
Resumé (Summary).....	86

Úvod

Může se zdát, že život v multikulturní společnosti je oboustranně přínosný pro všechny žijící skupiny vedle sebe na jednom území. Na jedné straně je toto soužití obohacující pro kulturní bohatství všech skupin, nicméně na té druhé může být zdrojem vzniku stereotypů, získávání předsudků a často může dojít až k diskriminaci jedinců dané skupiny. Myšlenka multikulturního soužití v pluralistické společnosti je založena na základních dvou podmínkách. První podmínkou příchodích minoritních skupin na území majoritní skupiny, je zachovat si své vlastní kulturní bohatství jak je to jen možné. Druhá podmínka žádá přijetí kulturního bohatství, které nabízí hostitelská země. Teprve pak může dojít k integraci, která je považována za nejúspěšnější strategii adaptačního procesu nově příchodích minoritních skupin a zároveň k multikulturnímu soužití. Ne vždy je adaptační proces jednoduchý pro obě skupiny a ne vždy se může podařit úplné fungování minoritních a majoritních skupin na jednom území. V současné době vznikají názory, že multikulturalismus selhal, dokonce, že je mrtev. Že je v podstatě příčinou konfliktů mezi různorodými skupinami žijícími na jednom území, které často vedou až k diskriminačnímu chování. Je pravda, že multikulturalismus se v zásadě vyznačuje sociální kategorizací. Nicméně sociální kategorie si jedinec vytváří proto, aby byl schopen rozpoznávat svět. Na základě těchto kategorií jsme schopni se učit, poznat a porozumět věcem okolo nás. Protože multikulturalismus je definován jako soužití majoritní skupiny s minoritní, tím pádem pojmenovává kategorii už od počátku.

Od dětství rozdělujeme informace, které existují kolem nás, do různých kategorií. Pojmenováváme je, přiřazujeme jim různé vlastnosti, podle prvotních pocitů, ale také je přejímáme od svých rodičů, vrstevníků či autorit, které jsou nám vzorem. Lze říct, že si do jisté míry vytváříme stereotypní názory. Tato mínění mohou být pozitivní, ale i negativní. S míněním bývá spojen určitý pocit. Pocit neboli předsudek, který může být také pozitivním či negativním, lze přiřadit k jakékoliv skupině, která je přidělena do nějaké kategorie podle své jinakosti. Na základě pocitu zaujímáme ke skupině svůj postoj a své chování. Nejvíce paradoxním předsudkem je předsudek o náboženských skupinách. Ač jsou všechny významné náboženské systémy spojeny s vytvářením základních etických principů pro život jedince ve společnosti a jsou založeny na bratrství a lásce, tak i přesto jsou zahaleny velkou mírou

negativních předsudků. Jsou jim přiřazovány hanlivé přívlastky, které jsou založeny na pouhém vytrhávání vět z kontextů a častém nepochopení a neznalosti pravé podstaty daného náboženství.

V současné době tuto pozici silně zaujímá islám. Islámská víra je, převážně díky velké medializaci, spojována s válkami, svatým bojem za snahu o islamizaci, s terorismem a fundamentalismem a v neposlední řadě je označována za víru, která utlačuje či nedává ženám žádná práva. Západní společnost žije v době, která je význačná bojem za lidská práva, rovnoprávnost, zvláště pak vznikají snahy o rovnoprávnost žen. V porovnání se západními svobodami, právy a možnostmi žen mohou islámské země působit patriarchálně, barbarsky až primitivně. Žena je pečující manželkou a matkou, která v podstatě nemá žádná práva na svůj život či na život svých dětí. Musí chodit zahalena, strpět manželovi, pokud se tak rozhodne, další tři ženy a pokud se s ní bude chtít rozvést, udělá to kdykoliv bude chtít. Otázkou je, zda to takto funguje doopravdy. Zda jsou ženy opravdu utlačované, jak se nám v západní společnosti může zdát? Je možné, že by to byl pouhý předsudek? A co teprve tehdy, když se žena ze západní společnosti rozhodne konvertovat k islámu? Indikuje to snad to, že by se dobrovolně vzdát svého postavení samostatné autonomní bytosti, která zodpovídá jen sama za sebe? Znamená to snad, že by se dobrovolně vzdala svých práv, která si, my ženy, vydobýváme po celá staletí? Chce se opět stát ženou bez možnosti vzdělání a práva na svůj život? Otázkou je, jaké možnosti islám nabízí. Jaké jsou důvody žen, které, ač vychovávané v západní kultuře přestoupí na islámskou víru?

Jak již bylo řečeno, je možné na islám pohlížet dvěma pohledy. První pohled přináší mínění, že islám je zastaralá instituce bez možnosti pokroku. Pravdou je, že islámská víra, ač nejmladší ze všech náboženských systémů, si zachovala v podstatě svou podobu dodnes. Je neměnitelná a statická. Nicméně je dobré zmínit, že se snaží přizpůsobit nárokům moderní doby a zároveň zachovat své základní pilíře víry. Otázkou je, jak přistupuje k ženám. Prorok Muhammad a Korán poskytli ženám bezpečnější a důstojnější postavení, než měly v období před oficiálním vznikem islámského náboženství. Není jasné, zda ženy pociťovaly islám jako utlačující náboženství v dobách Muhammadových, ačkoliv později muži zneužili víru a přizpůsobili ji převládajícímu patriarchátu. Nicméně v této době Korán, vedle morální rovnocennosti, dal ženám právo dědit a rozvést se. Tato možnost tedy existovala staletí před tím, než ji získaly ženy na západě. Na téma rovnocennosti ženy s mužem se neustále polemizuje. Z některých súr je patrné, že muži jsou v jistém ohledu ženám nadřazení.

Například v soudních záležitostech o soudním svědectví má ženský svědek poloviční hodnotu než mužský. Oproti tomu, třetí nejdůležitější věcí, která je zakotvena v islámské legislativě, je cudnost ženy. Cudnost ženy musí být respektována a ochraňována za všech okolností, ať už patří muslimské či jiné společnosti, ač je muslimka nebo není. Muslim se nesmí za žádných okolností dopustit násilí na ženě. S tímto tématem souvisí súra, která nabádá muže, aby bili ženy. Zejména vzhledem ke špatným interpretacím dochází k neporozumění a ke špatnému výkladu této súry a tím pádem dochází k mínění, že islám je násilný a dává prostor k bití žen.

Zahalování žen a jejich oddělení od světa je dalším diskutovatelným a nepochopeným tématem pro západní společnost. Korán sice předepisuje jistou míru odloučení a zahalování pro ženy, ale není v něm nic, co by nařizovalo zahalování všech žen či dokonce nařizovalo jejich izolaci v oddělené části domu. Jsou to opět zvyky, které byly přijaty po čtyři generace po Muhammadovi smrti od řeckých křesťanů, kteří své ženy takto zahalovali a izolovali. A co teprve možnost polygamiího soužití? Možnost polygamie v islámu, v jako jediném náboženství, existuje. Nicméně opět, není příkázána a ani Koránem doporučena. Pokud by tato možnost případně nastala, muž je povinen zabezpečit nejen stejnou ekonomickou úroveň každé své další ženě, ale také spravedlivě rozdělit svou lásku, čas a pozornost. V praxi je to v průměrné společenské vrstvě naprosto nemožné.

Zásadní předsudky spojené s islámskou vírou byly vysloveny. Nicméně jaký je islám ve své skutečné podstatě? Jaké jsou důvody českých žen konvertujících k islámu? Jsou to skutečně ty předsudky, které jsou s ním spojené, či jenom nemáme hlubší poznání o jeho pravdivé podstatě? Předsudky nejčastěji vznikají z nevědomí. Bohužel, je mnohem snazší nechat se ukolébat domněnkami či konečnou odpovědí, než se tázat a hledat pravdu. Na tomto základě se ve své práci snažím představit islám jako takový, ve své celistvé podstatě, se všemi svými etickými hodnotami, právy, povinnostmi, které ženám nabízí. Dále se pak snažím interpretovat zásadní důvody a momenty českých žen, které konvertovaly k islámské víře. Věřím, že vzhledem k výsledkům, které vycházejí z rozhovorů s českými konvertujícími ženami, je možné alespoň trochu poznat a pochopit islámskou víru.

1. Multikulturalismus, základní definice

V současné době je myšlenka multikulturalismu velmi často kritizována. Ač se na začátku zdála pevnou a silnou koncepcí a podporou společností, dnes prokazuje nedostatky a na základě trhlin dochází k rozpadům a konfliktům uvnitř pluralistických společností. Otázkou však zůstává, zda důvod „nefungování“ pochází přímo z nedokonalosti multikulturalismu jako takového, jeho koncepce, či my, jako jedinci společnosti, nejsme schopni dostatečné tolerance k příslušníkům minoritních skupin. Základní definice, cíle, modely a aspekty související s koncepcí multikulturalismu, jsou vysvětleny v první kapitole diplomové práce.

1.1 Definice multikulturalismu, kategorizace

Podle Berryho¹ závisí vztahy mezi odlišnými skupinami uvnitř pluralistické společnosti na politice společnosti ve vztahu k menšinám a postojům menšin směrem k hostitelské společnosti. Krahulcová² definuje multikulturalismus jako liberálně demokratický pokus o podporu etnické rovnosti, který vychází z předpokladu, že lidé s různými kořeny mohou žít pospolu a učit se porozumět obraznosti druhých, mohou a měli by se bez předsudků či stereotypů dívat přes hranice rasy, jazyka, rodu, náboženského vyznání a věku a měli by myslet na následky promíšení společnosti.

Cílem multikulturalismu je udržovat a zachovat integritu (neporušitelnost) identit, pokud se etnické skupiny vzájemně ovlivňují a harmonicky koexistují. Multikulturalismus se v zásadě vyznačuje kategorizací, která umožňuje jednotlivcům vidět sama sebe jako členy etnické skupiny a zároveň členy v širší společnosti. Sociální kategorizací se jednotlivci identifikují jako členové sociálních skupin, neboť sdílejí určité společné prvky, které jsou typické pro danou skupinu. Kategorizace, jako základní lidský mechanismus, je lidstvem

¹ BERRY, J. W. *Immigration, acculturation and adaption. Applied Psychology: An International Review*. s. 5.

² KRAHULCOVÁ, B. *Kontexty sociální a charitativní práce, kpt. Multikulturalizmus a multilingvismus v sociální práci*, s. 31.

užívána k rozpoznávání a identifikaci množství informací ve světě³. Podle Allporta⁴ si lidské myšlení musí vypomáhat kategorizací a jakmile kategorie vzniknou, stávají se základem obyčejného předčasného úsudku. Tomuto procesu se nelze vyhnout, neboť na něm závisí uspořádanost života.

Na jedné straně je kategorizace nezbytnou podmínkou pro vnitřní a vnější chování jedince, kdy společně s percepcí vytváří postoje (stereotypy) jednotlivců a jejich, někdy i negativní emoce (předsudky) k ostatním sociálním skupinám, na druhé straně ne vždy ale vede k sociální diskriminaci⁵. Komplexita samotného adaptačního procesu může být vyjádřena různorodostí aspektů, kterých se dotýká – pohledem mikro a makrodimenzním, tak i jejím průmětem do času a prostoru. Většina aspektů má nejednoznačné, nejednosměrné trendy a navíc se ještě všechny roviny vzájemně prolínají (chování jedince versus instituce/společnost). Adaptace (ve smyslu navazování vztahu minority s majoritou) se přirozeně dotýká otázek biologické, psychologické, morální, politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní i geografické podstaty⁶. Na základě Berryho⁷ kulturního modelu, který označuje čtyři možné formy etnické identifikace v pluralistické společnosti, je integrace viděna jako nejúspěšnější strategie vzhledem k adaptaci imigrantských (menšinových) skupin. Naproti tomu marginalizace je nejméně úspěšnou adaptivní strategií.

		Value of superordinate culture	
		High	Low
Value of subculture	High	Integration (Multikulturalism)	Separation
	Low	Assimilation	Marginalization ⁸

³ MOGHADAM, M.F. *Multiculturalisms and Intergroup Relations: Psychological Implications for Democracy in Global Context*, s.135.

⁴ ALLPORT, G.W. *O povaze předsudků*, s. 51.

⁵ ALLPORT, cit. 4, s. 52.

⁶ ŠISKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. s. 25.

⁷ BERRY, cit. 1, s. 6.

⁸ Tabulka, *Identification in a multicultural society*, je převzata z BREWER, M. B. *Reducing prejudice through cross-categorization: Effects of multiple social identities*. s. 28.

V současné době se ve světě prosazují přibližně tři základní modely imigrační politiky. Zjednodušeně je lze charakterizovat takto⁹:

1. Diskriminační model (tzv. differential exclusion) je založený na dočasném a návratném pobytu cizinců. Imigranti jsou sice socializováni do určité společenské sféry (např. trh práce), ale není jim povoleno vstoupit do ostatních oblastí – jak např. do široce definovaného systému sociální péče, nemají možnost získat občanství, účastnit se politického života (je jim odepřeno právo volit) apod. Právní mechanismy i praxe cizince odrazuje, znemožňuje jim přístup do mnohých sfér života, což je ve svém důsledku socioekonomicky znevýhodňuje. Díky tomu upouští od migrace do takové země, která tento diskriminační model uplatňuje. Například Švýcarsko a Rakousko dnes víceméně tento model praktikují.

2. Asimilační model je základem jednostranného procesu rychlé a „jednoduché“ adaptace imigranta do nové společnosti. Očekává se, že na základě rychlého umožnění získat občanství, práva a povinnosti majoritní populace se imigrant vzdá svého mateřského jazyka, svých specifických kulturních a sociálních rysů, což by mělo vést k rychlé asimilaci do majoritní společnosti. Nejblíže tomuto modelu je francouzská imigrační politika.

3. Multikulturální (pluralitní) model se snaží podporovat zachování kulturního bohatství minorit v rámci soužití s majoritní populací. Podporuje tedy odlišnost minority v porovnání s majoritní částí. Obě se liší jazykem, kulturou, sociálními vztahy i spolkovým životem několika generací. Imigrantům jsou dána stejná práva ve všech společenských oblastech, aniž by se očekávalo, že se vzdají svých specifík. Naopak, jejich „jinakost“ se podporuje a dále rozvíjí. Takový model je do jisté míry reprezentován Švédskem a Nizozemskem.

Výše uvedené typy se dnes v reálné praxi nevyskytují. Většina zemí se sice kloní vždy k jednomu ze jmenovaných modelů, nicméně často aplikuje též některé aspekty, které jsou typické pro ostatní modely¹⁰. Protože separace a marginalizace imigrantů vyvolává nesouhlas, často i dokonce odpor ze strany majority, je tedy zřejmé, že integraci a asimilaci provázejí

⁹ ŠÍŠKOVÁ, cit. 6, s. 25.

¹⁰ ŠÍŠKOVÁ, cit. 6, s. 25.

menší konflikty. Integrační model začleňování imigrantů do nové společnosti je ze všech modelů pro jedince – imigranty nejméně stresující¹¹. Jak uvádí Šišková¹², zdá se, že sociálně integrovaná komunita (bez ohledu na etnicitu) se může, na rozdíl od individualizovaného prostředí jiné komunity, na lokální úrovni lépe ekonomicky rozvíjet.

¹¹ BERRY, cit. 1, s. 10.

¹² ŠIŠKOVÁ, cit. 6, s. 26.

2. Předsudek

Jak již bylo řečeno, integrace, neboli multikulturalismus, je pro menšinové skupiny nejúspěšnější strategií, jak zachovat své vlastní kulturní hodnoty, ale zároveň, na základě respektování a přijetí hodnot hostitelské společnosti, dochází k souladu a koexistenci několika etnických skupin v pluralistické společnosti. Nicméně se naskytá otázka, zda může multikulturalismus na základě kategorizace podporovat vznik předsudků o minoritních skupinách. Druhá kapitola je proto zaměřena na vznik předsudků a na vztahy mezi vlastní a referenční skupinou jedinců.

2.1 Definice předsudku

Jak uvádí Allport¹³ jedinci tíhnou k předsudkům a mají přirozený sklon generalizovat, vytvářet si představy a kategorie, jejichž obsahem je zjednodušený svět zkušeností. Racionální kategorie se drží zkušeností z první ruky, ale stejně ochotně si člověk vytváří kategorie iracionální, které nemusí být vůbec pravdivé, neboť se mohou skládat jen z emocionálních projekcí a fantazie. Tyto kategorie nás silně predisponují k vytváření bezdůvodných předčasných úsudků. Worchel¹⁴ předsudek definuje jako neomluvený, negativní postoj proti jednotlivcům pouze na základě toho, že jsou členy konkrétní skupiny. Zatímco podle Smitha¹⁵ je předsudek negativní či pozitivní hodnocení skupiny a jejích členů. Předsudek se podle Alporta¹⁶ se může dělit na tzv. „láskyplný“, který je pro lidský život mnohem podstatnější než jeho opak, tzv. předsudek „nenávistný“ (když člověk podle Spinozy „kvůli nenávisti smýšlí o druhém hůř, než se patří“). Člověk musí napřed nadhodnotit věci, které miluje, aby mohl podhodnotit jejich opak. Hradby stavíme v prvé řadě proto, abychom chránili to, co máme v lásce.

¹³ ALLPORT, cit. 4, s. 53.

¹⁴ WORCHEL, S. AUSTIN, W.G. *Psychology of intergroup relations*. s. 42.

¹⁵ SMITH, P.B., BOND, KAGITCIBASI, C. *Understanding human behaviour Gross cultures: Living and working in a changing world*. S. 15.

¹⁶ ALPPORT, cit 4, s 57.

2.2 Vlastní skupina

Na základě tohoto tvrzení se naskýtá další vysvětlení předsudku a vznik loajlnosti a upřednostňování vlastní skupiny. Z psychologického hlediska je podstatné to, že vše důvěrně známé poskytuje nepostradatelný základ našemu bytí. Jelikož je bytí dobré, i základy, na nichž stojí, se zdají dobré a žádoucí. Dítěti jsou dáni rodiče, přátelé, oblast, národ, ale také náboženství, rasa a společenské tradice. Všechna tato spojení považuje za samozřejmost. Protože je jejich součástí a ona jsou součástí jeho samého, jsou *dobrá*. Již v pěti letech je dítě schopné chápat, že je příslušníkem různých skupin. Dokáže například vnímat etnickou identifikaci. Do deseti let neumí pochopit, co znamená jeho skupinová příslušnost, nicméně k pochopení dojde tehdy, až si vytvoří naprostou loajalitu k vlastní skupině. Vzhledem k tomu, že dítě (jedinec) je za svou příslušnost odměňováno – rodina (vlastní skupina) dítě krmí, věnuje mu pozornost či materiální dárky, a tak se učí svou rodinu milovat a následovat.¹⁷

Vlastní skupina je definována jako seskupení lidí, kteří používají slovo „my“ ve stejném významu. Nicméně jednotlivci mohou pohlížet na svou příslušnost ke skupině nejrůznějšími způsoby. Adolescentní jedinec může své přátele považovat za mnohem důležitější skupinu než spolužáky ve škole. Rodič první generace, žijící v jiné zemi než z které pochází, považuje svůj původ za důležitější než později jeho potomci. V některých případech může jedinec intenzivně odmítat některou vlastní skupinu i přesto, že z příslušnosti k ní se nemůže vyvázat.¹⁸

2.3 Referenční skupina

Na základě předchozích dilemat zavadějí Sherif a Sherifová¹⁹ pojem referenční skupina. Referenční skupina je skupina, do které se člověk sám zapojuje nebo usiluje o duchovní spojení s ní. Referenční skupina je tedy vlastní skupina, s kterou jedinec intenzivně souhlasí či do ní chce patřit, nicméně může být i zároveň vlastní skupinou. Může se stát, že

¹⁷ ALPPORT, cit. 4, s. 60.

¹⁸ ALLPORT, cit. 4, s. 61.

¹⁹ SHERIFF, M. and C.W., *Groups in Harmony and Tension*. s. 161.

jedinec určité rasy či náboženského vyznání se chce přiřadit k majoritní skupině, rád by se podílel na výsadách této většiny a rád by byl považován za jejího příslušníka. Může to cítit tak silně, že se nehlásí ke své vlastní skupině a postupně dochází ke stavu, který Lewin in ALLPORT²⁰ nazývá „sebenenávisť“, což znamená zášť vůči vlastní skupině. Zvyky a tradice ho však nutí žít a pracovat s vlastní skupinou, ze které pochází. V takovém případě není vlastní skupina, ke které přísluší, totéž, co jeho referenční skupina. Pojetí vlastních a referenčních skupin pomáhá rozlišovat dvě roviny sounáležitosti. První rovina definuje realitu příslušnosti, druhá rovina definuje, zda si jedinec této příslušnosti váží či se snaží o připojení k jiné skupině. Někteří jedinci se, ať už z donucení či na základě vlastní volby, neustále porovnávají se skupinami, které nejsou jejich vlastní. Rozdíl mezi vlastní a referenční skupinou ukazují studie sociální distance podle Burgurduse in ALLPORT²¹ na základě techniky dotazování, do jaké míry by podle určité škály přijali příslušníky různých etnických a národnostních skupin vychází, že příslušník etnické menšiny má sklon formovat své postoje podle dominantní většiny. V závěru to znamená, že dominantní většina je pro něj referenční skupinou. Intenzivně ho přitahuje a nutí ho přizpůsobovat jí své postoje. Toto přizpůsobování však jen zřídkakdy dojde do situace, kdy se jedinec zřekne vlastní skupiny.

2.4 Teorie předsudku jako skupinové normy

Ze sociální vědecké perspektivy je předsudek dojem či emoce jedince, kterou cítí při přemýšlení o členu jiné skupiny, anebo při interakci právě s tímto členem. Předsudek je orientovaným postojem směrem k jedincům na základě jejich členství ve specifické sociální skupině. Postoje jsou považovány za hodnocení sociální skupiny jednotlivců, neboť jsou členy

²⁰ ALLPORT, cit. 4, s. 63.

²¹ Tuto strukturu preferencí zjistil v roce 1928 Bogardus (E.S. Bogardus, *Immigration and Race Attitude*. Hartley v roce 1946 a poté Spoerlová roku 1951 zjistili, že se v podstatě nemění (srov. E.L.Hartley, *Problems in Prejudice*, Kings Crown Press, „Some aspects of prejudice as affected by religion and education“, *Journal of Social Psychology*, 67-76, ALLPORT, cit. 4, s. 63.

dané skupiny.²² Sherif a Sheriffová²³ vysvětlují, že vznik předsudků vůči skupině funkčně souvisí spíše s tím, jak se jedinec stává příslušníkem skupiny – jak přijímá skupinu a přejímá její hodnoty (normy) jako hlavní záchytné body pro to, jak se řídit zkušeností a usměrňovat své chování. Což znamená, že faktory, které jedince vedou k tomu, aby si vytvářel předsudečné postoje, obvykle nepůsobí postupně. Allport²⁴ uvádí jako jeden ze silných argumentů relativní neúčinnost pokusů autorit změnit postoje jedince. Pokud se dítě účastní multikulturní výchovy ve škole, tento předmět pravděpodobně přebijí normy rodiny, přátel, které dítě více upřednostňuje. Aby svůj postoj změnilo, je nutné změnit poměr mezi kulturní vahou školy a skupin pro něj důležitějších.

Pokud se má dítě stát tolerantním jedincem, musí se pro toleranci nejdříve vyslovit rodiny a přátelé. Tato myšlenka poněkud vyznává tvrzení, že je snazší změnit skupinové postoje než postoje jedince a výzkumy podle Wormserové a Selltizové in ALLPORT²⁵ potvrdily, že jedinec má sklon přizpůsobovat své postoje nové skupinové normě, nicméně podle Allporta⁶ předsudek není masovým fenoménem. Jak uvádí, pokud si každý jedinec sám položí otázku, jestli jsou jeho společenské postoje skutečně blízké společenským postojům jeho rodiny, spolupracovníků či přátel, odpověď může být kladná. Nicméně na druhou stranu spíše odpoví, že v jeho referenčních skupinách vládou předsudky, které si vzájemně tak odporují, že všechny přijmout za své nemůže a také je nesdílí.

Allport²⁶ dále podotýká, že jakýkoliv systém skupinových norem vyžaduje pouze přibližnou konformitu. Postoje jednotlivců se mohou od postojů skupiny jako celku lišit, ne však příliš. Pokud je bráno v úvahu „rozmezí přijatelného chování“ dochází k přiblížení individualističtějšímu stanovisku. Pokud se naskytá tvrzení, že každý jedinec je do skupiny zapojen jedinečným způsobem, nemusí zároveň docházet k popírání existenci skupinových norem a skupinového tlaku. Neboť konformita každého jedince vychází z individuálního poznání, individuálních potřeb a individuálního způsobu života.

²² BREWER, cit. 8, s. 40.

²³ SHERIFF, cit. 19, s. 160.

²⁴ ALLPORT, cit. 4, s. 69.

²⁵ ALLPORT, cit. 4, s. 70.

²⁶ ALLPORT, cit. 4, s. 71.

3. Jazyk a kultura z hlediska multikulturalismu

I přesto, že myšlenka multikulturalismu vychází z tolerance a usnadnění života menšin v majoritní společnosti, může také přinášet řadu existenčních otázek pro každého jedince menšinových skupin. Jak si udržet vlastní řeč, svou kulturu či náboženství nebo si zachovat vlastní identitu a být schopen je předat dalším generacím je řešeno ve třetí kapitole.

3.1 Jazyk a kultura z hlediska multikulturalismu

Jak uvádí Šatava²⁷ multikulturalistické koncepce vztahující se k dnešní pozici a roli etnicity a jazyka můžeme nacházet pod různými pojmy. Jejich společnou podstatou je snaha o koexistenci majoritní a minoritní složky, o pohled na všechny kultury jako součást společenského bohatství. Důraz je především kladen na multikulturní jazykové aspekty, kdy by ideální formou měla být občanská rovnost, která zároveň vede k požadavku ohledu na různé skupiny. Což, podle Barše in ŠATAVA²⁸, znamená integraci do společenství rovnosti svobody a solidarity, která je koncepcí multikulturalismu.

Za hlavní znak etnicity bývá obvykle označován jazyk, který je zároveň považován za „kulturní kapitál“ etnika, jak uvádí Esser in ŠATAVA.²⁹ V určitých souvislostech jsou tak dnes etnické a jazykové menšiny chápány jako kulturní dědictví lidstva. Ve snaze zachránit jejich zachování je zdůrazňováno to, že bohatství světa nespočívá v tendenci k uniformitě, ale v respektování různých alternativ a v existenci různých forem lidské kultury¹¹. Existence malých etnik a etnických menšin se vyznačuje určitými specifiky. Každý etnický uvědomělý jedinec některé menšinové populace je tímto faktem do jisté míry determinován, ovlivňován a omezován. U menšinových etnických populací se lze často setkat, a to i dokonce v rozsáhlejší míře než u velkých národů, s potřebou sebe-identifikačních znaků, symbolů a atributů.

Žití vedle majoritní skupiny může přinést řadu problémů v praktickém každodenním životě a to zvláště tehdy, když je absence mezi-etnických vztahů značná. Příslušníci minoritních etnik tak mnohdy musejí řešit problémy v souvislosti s nedostatečnou znalostí

²⁷ ŠATAVA, L. *Jazyk a identita etnických menšin*. s. 18.

²⁸ ŠATAVA, cit. 27. s. 20.

²⁹ ŠATAVA, cit. 27. S. 30.

státního jazyka či další problémy, které se mohou dotýkat až traumatizující otázky osobní identity, rolí národnosti při volbě životního partnera nebo otázky výchovy dětí. Nicméně na specifické problémy se začalo pohlížet vstřícněji. Rámcová úmluva o ochraně menšin garantuje základní práva etnických menšin. Stejně tak Evropská charta úmluvy menšinových či regionálních jazyků zabezpečuje práva etnicko-jazykových minorit.³⁰

³⁰ ŠATAVA, cit. 27, s. 49.

4. Islám a předsudky s ním spojené

Nejčastějšími, a po celá staletí existujícími předsudky jsou ty, které vznikají na základě náboženského vyznání a víry.³¹Někteří autoři zastávají názor, že existence zla v člověku je důsledkem prvotního hříchu. Nicméně v porovnání biblické a koránské tradice, Bůh v Koránu Adamovi a Evě po mnoha letech vzájemného odloučení dokázal odpustit. Prvotní hřích není tedy v islámu považován za dědičný³². Otázkou je, proč je islám v současné době většinou spojován pouze s negativními přívlastky, které už bohužel nevyzdvihují podstatu smyslu náboženství jako takového. Špatná interpretace, vytrhávání vět z kontextu Koránu a kategorizace na základě medializace vytváří dojem, že islám je oddělený, statický, nereagující na nové skutečnosti, barbarský, iracionální, násilný, agresivní, primitivní, sexistický a v neposlední řadě utlačuje ženy či jim skoro nedává žádná práva.

4.1 Příčina předsudků, islamofobie

Allport³³ naznačuje, že vznik předsudků má psychologický nádech. Dominantní skupina (v tomto případě Evropa) má nějaké stereotypní představy o naprosto odlišných etnických skupinách (islámský svět). Pokud se některý stereotyp potvrdí, jedinci mají sklon vymezovat se negativními soudy proti druhým. Takový způsob uvažování není neobvyklý. Mnohem snadněji se vše negativní projektuje do cizích skupin.

První termín negativně zaměřený proti islámským skupinám, islamofobie, se objevuje na konci 80 let v anglicky hovořících zemích. Termín zahrnuje široké spektrum projevů vyjadřujících nadřazenou přezíravost až nenávistný odpor vůči muslimům, zvláště pak Arabům, s nimiž západní svět přichází v jakémkoliv kontextu do styku³⁴. Dalším termínem – anti-muslim je zdůrazňována situace, ve které nejde ani tak o odpor proti islámu jako náboženství, ale spíše proti muslimům jako takovým a proti obyvatelům arabského světa, jak

³¹ ALPPORT, cit. 4, s. 460.

³² KROPÁČEK, L. *Islám a západ – Historická paměť a současná krize*. s. 137.

³³ ALLPORT, cit. 4, s. 99.

³⁴ KROPÁČEK, cit. 32, s. 137.

uvádí Halliday in KROPÁČEK.³⁵ Výraz islamofobie se postupně rozšířil po celém světě a stal se fenoménem vyjadřující protimuslimské smýšlení, rétoriku a je většinou – úspěšněji - častěji užíván než termín navrhovaným Hallidayem.

Jak uvádí Kropáček³⁶ islamofobní projevy měly a mají tisíc a jednu tvář, některé jsou latentní, jiné jsou přímé. Sahají od politiky a akademických kruhů až k diskriminačním praktikám a xenofobní kriminalitě. Na jedné straně není povinností s muslimy, jejich vírou, náboženskou praxí či způsoby chování souhlasit, zvláště pak pokud žijeme v prostoru demokratických svobod. Nicméně na druhé straně zde existuje možnost otevřené diskuze o otázkách demokracie v muslimských zemích, o postavení žen v islámské společnosti či o postojích k západním a cizím náboženským tradicím.

Nejpropracovanější studie, která je zaměřená na rozlišení mezi oprávněnými kritickými výhradami a všudypřítomnými předsudky o islámu nabízí londýnská Komise pro britské muslimy a islamofobii, podporovaná nadací Runnymede Trust. Tato nadace se věnovala výzkumu v multikulturním prostředí Británie a Evropy. Výsledky výzkumu a doporučení byly vyjádřeny ve zprávě z roku 1997 *Islamofobie – výzva pro nás všechny*³⁷ – a do jejich dalších pokračování. Komise rozlišuje uzavřené a otevřené názory na islám. Toto rozlišení umožní rozpoznávat, které názory jsou předsudky. Přesnou představu poskytuje následující tabulka:

³⁵ KROPÁČEK, cit. 32, s. 138.

³⁶ KROPÁČEK, cit. 32, s. 139.

³⁷ *Islamophobia – a Challenge for Us All, Addressing to Challenge of Islamophobia. Progress Report, 1999-2001, Commission on British Muslims and Islamophobia, London, autumn 2001, Addressing Prejudice and Islamophobia*, KROPÁČEK, cit. 32. s. 144-145.

<i>Uzavřené názory na islám</i>	<i>Otevřené názory na islám</i>
1. Monolitický / Rozrůzněný	
Islám nahlížen jako jediný, statický, monolitický blok, nereagující na nové skutečnosti.	Islám nahlížen jako rozrůzněný a progresivní, s vnitřními rozdíly, diskuzemi a vývojem.
2. Oddělený/ Interaktivní	
Oddělený a jiný –nesdílí cíle nebo hodnoty s jinými kulturami, není jimi ovlivňován, neovlivňuje je.	Vzájemně souvisí s jinými vírami – sdílí s nimi některé hodnoty a cíle, je jimi ovlivňován, obohacuje je.
3. Nižší/ Jiný	
Je vůči Západu nižší – barbarský, iracionální, sexistický, primitivní.	Je zřetelně jiný, nicméně si zaslouží si úctu.
4. Nepřítel / Partner	
Je násilný, agresivní, představuje hrozbu, podporuje terorismus, má svou roli ve „střetu civilizací“	Je již dnes potencionálně partnerem ve společném podnikání a ve společném řešení sdílených problémů.
5. Manipulativní / Upřímný	
Je politickou ideologií, užívanou pro politické nebo vojenské cíle.	Je ryzí náboženskou vírou, kterou jeho věřící upřímně prožívají.
6. Kritika západu odmítnuta / Zamítnuta	
Kritika Západu ze strany islámu se okamžitě odmítá.	Kritika západu a jiných kultur se bere vážně a diskutuje se o ní.
7. Diskriminace hájena / Kritizována	
Nepřátelství k islámu slouží k ospravedlnění diskriminačních praktik vůči muslimům k exkluzi muslimu z majoritní společnosti.	Diskuze a spory s islámem neobsahují úsilí o potírání diskriminace a exkluze.

8. Islamofobie považována za přirozenou / problematickou

Protimuslimské nepřátelství se přijímá jako přirozené a „normální“.

Kritické názory na islám jsou samy podrobovány kritice, aby nebyly nepřesné a nespravedlivé.³⁸

³⁸ Tabulka je převzata ze studie *Islamophobia – a Challenge for Us ALL*, s. 5 in KROPÁČEK, cit. 32. s. 144-145.

5. Vznik a historie islámu

Jak uvádí Kropáček³⁹, vyznavači islámu pokládají své náboženství za přirozenou monoteistickou víru. Samo slovo islám v překladu znamená odevzdání, odevzdání se Bohu. Život je darem od Boha a nikdo nemá právo na jeho dobrovolné či nedobrovolné odebrání. Je tedy nutné zacházet s životem tak, aby nebyl poškozen, zničen či zatracen. Slovo islám pochází z arabského kořene „*salama*“, které znamená podřídit se vůli Stvořitele a jeho druhým překladem je mír. Podobně má i dva významy slovo muslim – „*ten, kdo se odevzdává do vůle Stvořitele*“ a pak „*ten, kdo je mírumilovný*“.

Podle Kropáčka⁴⁰ vyznavači islámu věří, že Boží vůli zvěstovali lidu proroci. Nicméně až do vystoupení posledního největšího Proroka Muhammada, zůstávalo poznání nízké a víra nebyla natolik intenzivní, aby byl islám prohlášen za jediné náboženství. Věřící tuto dobu označují za věk nevědomosti – „*dždhilíji*“. Prorok Muhammad je považován za zakladatele islámského náboženství, byl a je velkou náboženskou autoritou, které patří náboženská úcta. Počátky jeho zjevení datuje islamistka do roku 610, veřejné vystoupení do roku 613.

Přibližně v sedmém století byly položeny první základy víry, které vznikaly a vyvíjely se ze značně morálně a nábožensky uvolněného prostředí. Potřeba určitého řádu a systému lidského života byla značná. Islám se stal monoteistickým náboženstvím a zároveň vytvořil právní legislativu. Právní systém zahrnuje celou oblast vztahů člověka k Bohu, k druhým lidem a prostupuje celým životem člověka samého. Pro všechny záležitosti má islám zákony. Vyhlásil lidem předpisy, které obsáhnou jejich život od doby před narozením až po smrt a pohřeb.

5.2 Korán

Zatímco židovský a křesťanský výklad Písma připouští vedle Božího zjevení či inspirace také působení lidského činitele, ortodoxní učení islámu chápe Korán jako přímé slovo Boží, nestvořené, existující od věčnosti. Slovo Korán je jmennou formou od slovesa „číst“, původně „přednášet“, znamená přednes zjevení daného Muhammadovi. Muslimové

³⁹ KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. s. 9.

⁴⁰ KROPÁČEK, cit. 39, s. 10.

také označují své Písmo také prostým, ale velmi uctívaným, Knihou či koránskými alternativními výrazy „*spásné řešení*“ nebo také „*připomenutí*“⁴¹.

Podle Hrbka⁴² je kniha Korán rozdělena na 114 kapitol nazvaných súry a obsahuje 77 934 slov. Slovo súra je pravděpodobně odvozeno z hebrejské „*šúrah*“ – řada kmenů ve zdi. Novodobější bádání tvrdí, že slovo súra bylo převzato ze syrštiny, kde „*súrtá*“ je používáno ve smyslu kapitoly v Koránu. Súry jsou různě dlouhé a mají různý počet veršů. Jejich název má jen málokdy nějaký přímý vztah k obsahu, obvykle je vzato některé slovo z prvních veršů, které je pokládáno za významné a ojedinělé. Súry jsou rozlišovány na mekkánské a medínské. Mekkánské súry se zabývají řešením náboženských problémů, jsou obecným souborem zákonných předpisů. Velký důraz kladou na lidské chování a žití v individuálním a kolektivním životě. Medínské súry se zaměřují na otázky manželství, dědictví a postavení žen.

Jako autentické slovo Boží je úcta ke Koránu v islámských zemích významná ve všech oblastech života. Po staletí byl základem vzdělávacích soustav. V řadě zemí vyhlásili Korán za hlavní zdroj zákonodárství a fundamentalisté jej vyzdvihují přímo na místo jediné, věčné ústavy. Korán byl naposledy revidován Prorokem Muhammadem několik let před jeho smrtí. Od té doby je jeho podoba konečná.⁴³

5.3 Základní pojmy a povinnosti dle islámského práva

Geopolitické členění světa z perspektivy islámu rozlišuje *dár al-islám* (dům islámu) od *dár al-harb* (dům války). Islámské právo rozlišuje území, kde platí islámské zákony, od území, které je pod nadvládou nevěřících a má být potenciálním cílem džihádu. Univerzalita islámu je daná platností božského zákona *Šari'a* je aplikovaná na všechny oblasti lidského života. Neodděluje od sebe zákon náboženský a světský. Určuje správný soubor norem, které jsou návodem k tomu, jak být správným muslimem.⁴⁴ Podle Kropáčka⁴⁵ náboženské právo

⁴¹ HRBEK, I. *Korán*. s. 47.

⁴² HRBEK, cit. 41, s. 48.

⁴³ HRBEK, cit. 41, s. 48.

⁴⁴ . TOPINKA, D. *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. s. 8.

⁴⁵ KROPÁČEK, *Islámské právo* (přednáška). 10. března 2009.

(*šari'a*) ztělesňuje ve struktuře islámu souhrn Božského řádu přikázaného lidstvu, neproměnný morální Zákon. Ten je, stejně jako Korán, chápán jako věčné a nestvořené. Obsahem islámského práva je, jak překládá Hrbek⁴⁶, „*Cesta vyšlapaná*“, která islámský lid vede k cíli a jejich životu dává konkrétní a pevný řád. Korán je jen cestou příkazů a zákazů, Cesta vyšlapaná je právní řád toho, co si přeje Bůh. Právníci pracují se čtyřmi základy:

- Korán – přímé slovo Boží, které je základem práva,
- Sunna – islámská tradice,
- Analogie,
- Konsenzus – souhlasný názor.

Jak již bylo řečeno, islám má zákony a předpisy pro všechny záležitosti lidského života. Zákony a ustanovení jsou dány pro všechna období života. Systém pravidel zahrnuje vztah člověka k Bohu, sféru sociální interakce a sféru zákazů, tresty za přestupky. Ve vztahu člověka k Bohu má zásadní význam pět povinností, které jsou označeny za pilíře islámu. Jsou to základní znaky příslušnosti k islámu a tvoří je vyznání víry (*šaháda*), modlitba (*salát*) náboženská daň (*zakát*), půst v měsíci ramadánu (*sawn*) a pouť do Mekky (*hadždž*). Někdy je do souboru ještě řazen *džihád*, svatý boj⁴⁷. Vzhledem k tomu, že se ve své diplomové práci zabývám předsudky související s islámem, a džihád je v současné době extrémně spojován s islámským terorizmem, ráda bych věnovala rozsáhlejší vysvětlení tomuto pojmu v další podkapitole.

Právní systém rozlišuje pět tříd lidských činů. Za prvé jsou to činy povinné podle Koránu, individuální i kolektivní (*fard*, *wádžib*). Jejich porušení je trestným činem před Bohem a zákonem. Do druhé kategorie spadají činy doporučené na základě *hadíthů* (soubor výroků a činů proroka Muhammada a prvních stoupenců obce věřících), které nemají být bezdůvodně opomíjeny (*sunna*, *mustahabb*, *mandúb*). Třetí činy jsou nepřikázané, ale ani nezakázané (*much*). Čtvrtá kategorie činů jsou zavrženíhodné, kterým je třeba se vyhnout, i když nejsou trestné (*makrúb*). Do páté kategorie spadají činy zakázané, které jsou hříšné a

⁴⁶ HRBEK, cit. 41, s. 50.

⁴⁷ KROPÁČEK, cit. 39, s. 91.

podléhají trestu (*harám*). Subjekt islámského práva musí splňovat podmínku pohlavní dospělosti a duševního zdraví. Plným subjektem islámského práva je dospělý, duševně zdravý muž. Druhým subjektem je žena, která má práva jiná.⁴⁸

5.4 Džihád

Jak jsem již uvedla, považuji za velmi důležité vysvětlit a specifikovat pojem džihád. Džihád neboli povinnost bojovat za víru krystalizovala v koránských ustanoveních postupně, od požadavků trpělivosti z mekkánského období přes uplatnění práva odrážet útoky až po úkol vést aktivní, iniciativní boj za podrobení nevěřících nepřátel. V Koránu je Džihádu věnováno několik veršů⁴⁹:

„A bojujte na stezce Boží proti těm, kdož bojují proti vám, avšak nečiňte bezpráví, neboť Bůh nemiluje ty, kdož se bezpráví dopouštějí.“

(Korán, Súra Kráva, 2:190)

„A bojujte proti nim, dokud nebude konec svádění od víry a dokud nebude všechno náboženství patřit Bohu. Jestliže však přestanou, pak skončete nepřátelství, ale ne proti nespravedlivým.“

(Korán, Súra Kráva, 2:193)

„A je vám předepsán také boj, i když je vám nepříjemný.“

(Korán, Súra Kráva, 2:216)

„Vy, kteří věříte! Co je s vámi, že když vám je řečeno: Vytáhněte do boje na cestě Boží! Jste jako přikováni k zemi? Což se vám líbí více život na tomto než na onom světě? Vždyť užívání života pozemského je nepatrné oproti užívání v životě budoucím! Jestliže nevytáhnete do

⁴⁸ KROPÁČEK, cit. 39, s. 125.

⁴⁹ KROPÁČEK, cit. 39, s. 114.

boje, Bůh vás potrestá trestem bolestným, vystřídá vás národem jiným a nebudete Mu moci v ničem uškodit, neboť Bůh je věru mocný nad každou věcí.“

(Korán, Súra Pokání, 9:38-39)

Ve vývoji právního systému se džihád úzce podobal klíčovým povinnostem, nicméně místo šestého pilíře zaujal pouze u cháridžovské sekty. Oproti individuálním povinnostem každého muslima byl džihád v systému náboženského práva určen jako povinnost kolektivní, kterou je každý zdravý muž vázán jen tehdy, pokud je třeba jeho osobního přispění, nepostačí-li muslimské vojsko. Jestliže při boji na „cestě Boží“ padne, má jako „šahíd“ (Boží bojovník) zabezpečeno ihned čestné místo v ráji. V moderní době se představa džihádu vykládá často v nové podobě. V arabském prostředí etymologie slova vyjadřuje „vynaložené úsilí“. Prorokovi Muhammadovi se přičítá výrok, že nejvyšším džihádem je přemáhání vlastních vášní. Někteří moderní muslimští autoři v tom stejném duchu zdůrazňují, že dnes je nejsprávnějším džihádem činorodá práce při výstavbě vlasti. Jiný moderní přístup připouští, že život je boj. Džihád je však výhradně boj obranný – nemůže jít o úsilí šířit víru zbraní⁵⁰, protože Korán jasně říká:

„Nebudiž žádného donucování v náboženství!“

(Korán, Súra Kráva, 2:256)

Džihád v tomto pojetí znamená nasazení všech sil pro nábožensky motivovanou humanitu, proti netečnosti a pasivitě. Přesně jak uvádí Kropáček (2002)⁵¹, překládat džihád do evropských jazyků jako „svatá válka“ je zavádějící. Na druhé straně, v moderním užití slova, může jít také o boj, ale za ušlechtilý cíl, zvláště pak za národní osvobození. Pokud se zaměříme na džihád jako na pohled, který je spojen s terorizmem a dobrovolným odebráním života, tak Korán sebevraždu striktně odmítá:

„Nepřivozujte si smrt“

(Korán, Súra Ženy, 4:29)

„Nevrhejte se do zkázy vlastníma rukama.“

⁵⁰ KROPÁČEK, cit. 39, s. 115.

⁵¹ KROPÁČEK, cit. 32, s. 186.

(Korán, Súra Kráva, 2:195)

Z početnějších formulací, jaké najdeme v tradicích (hadísech), jasně vyplývá, že Muhammad sebevraždu rozhodně odsuzoval. Klasické právní spisy sebevraždu považují za těžký hřích a dále se jí již nezabývají. Na druhé straně islámské právní a kulturní povědomí chová ve velké úctě bojovníky, kteří padli za víru či jiný ušlechtilý čin. Korán i Prorokovy hadísy slibují těm, kdo padli na „cestě Boží“, posmrtnou odměnu, a to okamžitou – bez potřeby čekat až na soudný den. Nicméně sebevražedné atentáty, které jsou přičítány a schovávány za pojem džihád, nemají v islámské tradici rozhodně žádné kořeny. Jde o prvek nový, cizí, vysvětlitelný jen silnou hořkostí cizí nadvlády, vykořenění a beznaděje⁵².

⁵² KROPÁČEK, cit. 32, s. 187.

6. Situace islámu v České republice

Co je o muslimech, kteří žijí v České republice známo? Jaká byla historie jejich příchodu? Jaký počet se v současné době vyskytuje na našem území? Všechny tyto otázky budou zodpovězeny v následující kapitole, která se snaží přiblížit historii příchodu muslimů a jejich následnou integraci na českém území.

6.1 Prvopočátky muslimské obce na území České republiky

Muslimská obec se na území, tehdy ještě Československé republiky, utvářela od poloviny třicátých let. V době svého zakládání, a to v letech 1934 – 1935, měla náboženská obec přibližně 700 členů. Období po druhé světové válce znamenalo spíše období pasivity a útlumu⁵³. Období po listopadu 1989 je charakteristické dvěma základními změnami. Zaprvé, muslimové zakládají několik vlastních organizací, které byly časem registrovány a získaly právní status. Registraci získalo i Ústředí muslimských obcí v České republice. Muslimům se podařilo vybudovat institucionální, organizační a kulturní zázemí svých sdružení a organizací. V roce 1998 bylo v České republice přibližně 600 angažovaných muslimů, kdy desetinu tvořili etničtí Češi a zbytek cizinci⁵⁴.

Druhou významnou změnou vedoucí k rozvoji muslimské obce byla integrace. Počet imigrantů od roku 1989 trvale narůstal a imigraci, jejíž součástí byli také muslimové, ovlivnila struktura muslimské komunity v České republice, ale i dění uvnitř ní. Islám na našem území importovali uprchlíci, turisté, obchodníci, studenti a další migrující. Současně v tomto období roste počet cizinců, kteří jsou muslimy z tzv. třetích zemí s povolením k dlouhodobému i trvalému pobytu, azylantů, kterým byl přiznán azyl, a také těch, kteří získali občanství. Objevují se i čeští konvertité. Také čeští obyvatelé mají více příležitostí se blíže s islámem seznámit – a to prostřednictvím médií, studijních či turistických cest apod.⁵⁵

Z muslimských organizací, které v současné době aktivně působí na českém území, lze jmenovat tyto:

⁵³ BEČKA, J., MENDEL, M. *Islám a České země*. s. 25.

⁵⁴ TOPINKA, cit 44, s. 40.

⁵⁵ BEČKA, MENDEL, cit. 53, s. 30.

- Ústředí muslimských obcí – zastřešuje Islámskou nadaci v Praze, Islámskou nadaci v Brně, Islámské centrum v Praze, Islámské centrum v Teplicích,
- Muslimská unie,
- Liga českých muslimů,
- Islámský svaz – klub přátel islámské kultury,
- Svaz muslimských studentů,
- Liberální muslimové,
- Islámská komunita českých sester⁵⁶.

6.2 Muslimové dnes

V současné době muslimové přitahují pozornost české společnosti zejména díky skutečnostem, které se odehrávají mimo Českou republiku. Během procesu registrace se objevovaly argumenty proti oficiálnímu zřízení muslimských organizací. Mezi nimi byly takové, že islám nebyl a není součástí historického a kulturního kontextu, a že je neslučitelný se západním pojetím demokracie a lidských práv. Po etablování muslimské komunity a po registraci Ústředí muslimské obce v České republice se mezi zástupci organizací objevují i čeští konvertité. Odhady počtu, v roce 1990, praktikujících muslimů se pohybují kolem 600 osob, přičemž během posledních let rostou – náboženského života by se mělo účastnit kolem 2000 věřících a českých konvertitů je mezi 200 – 300.⁵⁷

Jak již bylo zmíněno, muslimové čelí pozornosti médií. Bohužel, média produkují stereotypní obraz, který k pochopení české muslimské komunity nepřispívá. Muslimové jsou tedy představováni pouze zprostředkovaně, většinou ve spojení s konfliktem a jsou definováni jako cizinci, jejichž odlišnosti působí negativně.⁵⁸

⁵⁶ TOPINKA, cit. 44, s. 43.

⁵⁷ TOPINKA, cit. 44, s. 44.

⁵⁸ Křížková, M. *Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů*. Praha: Multikulturní centrum, 2006 (online). Dostupné na WWW: www.migraceonline.cz

6.3 Integrace muslimů v České republice

Posuzovat islám v Evropě předpokládá zohlednit kontexty jednotlivých národních států. Národní státy vytváří odlišné podmínky, které ovlivňují proces integrace. V těchto souvislostech je obtížné integrační procesy srovnávat – proces ovlivňují okolnosti příchodu do země, nastavení imigračních a integračních politik, typ migrace, historické okolnosti, národní integrační modely, sociální systémy hostitelských zemí, trh práce, míra přijetí místními populacemi, islamofobie, ale i představy o začleňování, aspirace, životní cíle, sociální postavení, vzdělání, úspěch v životě a procesy rekonstrukce vyvolané uvnitř etnických komunit během zabydlování. Spolupůsobících faktorů je velké množství a jejich souhra může vést k naprosto rozdílným výsledkům integrace.

Na základě pozorování lze muslimskou komunitu považovat za vnitřně heterogenní a to ve dvou ohledech. Pokud se vezme v úvahu, že se komunita skládá z muslimů praktikujících a muslimů, kteří nejsou až tak „uvědomělí“ a vzdálili se od „dobrého“ muslimství, pak lze umístit do centra komunity muslimy praktikující. Praktikující muslimové se podílí na aktivitách ve prospěch muslimské obce, jsou aktivní, zapojují se do organizovaných forem života a tvoří střed komunity. Soustředují se kolem mešit a modliteben. Mezi aktivními muslimy je možné nalézt české konvertity, ale i cizince. Druhou skupinu tvoří ti, kteří se za muslimy stále považují, nicméně již nejsou praktikujícími muslimy. Do tohoto vzorku patří muslimové, kteří jsou v České republice usazeni delší dobu, ale často se nestýkají s ostatními muslimy a nemají pevnou vazbu na komunitu.

K tomu, že je komunita muslimů značně heterogenní, přispívá imigrace do České republiky. Komunita netvoří organizačně a institucionálně homogenní pospolitost, neboť se rozrůstá prostřednictvím imigrace. Nově příchozí imigranti jsou příčinou dynamického rozvoje komunity a také několika napětí, s nimiž se musí již „starší“ integrovaní muslimové vyrovnávat. Nově příchozí do komunity přinášejí zvyklosti svých zemí a často se složitěji adaptují do prostředí již „daných“ pravidel a zvyklostí. Dalším, velmi důležitým aspektem, který ovlivňuje postavení komunity a procesy vyjednávání s okolím, je fakt, že praktikující muslimové pobývající v České republice déle, jsou vysokoškolsky vzdělaní lidé. Tato „elita“ se vypořádává s prvky, které přinášejí do života komunity noví imigranti.⁵⁹

⁵⁹ TOPINKA, cit. 44, s. 45-46.

6.4 Počet muslimů žijících na českém území

Představu o heterogenitě muslimské komunity a současně přehled počtu muslimů žijících v České republice si lze udělat z následující tabulky. V prvním sloupci tabulky Projekce počtu muslimů v České republice podle geografického členění světa islámu uvádí členění dle pěti subcivilizací. Baar in TOPINKA⁶⁰ klasifikuje panislámskou geokulturní civilizační sféru do pěti subcivilizací – arabské sunnitské, turkické sunnitské, perské šíitské, indoárijské sunnitské a indomalajské sunnitské. V druhém sloupci jsou vedeny příslušné státy k subcivilizacím. V dalších sloupcích jsou uvedeny počty osob s uděleným trvalým pobytem, s dlouhodobým pobytem, s azylem a občanstvím. Součet osob podle těchto druhů pobytů na území ČR umožnil poměrná zastoupení jednotlivých subcivilizací v České republice.

⁶⁰ TOPINKA, cit. 44, s. 60.

Projekce počtu muslimů v ČR podle geografického členění světa islámu k 31.12.2005

Subdivize	Státní občanství	% muslimů celkem ve státě	Trvalý pobyt	Z toho ženy	% žen	Přechodný EU/dlouhodobý pobyt	Z toho ženy	% žen	Azyl	Nabytí státního občanství 2001 - 2005	Celkem cizinců	Odhad počtu muslimů	Odhad podílu na komunitě v %
I. Arabská sunnit-ská	Bahrájn	83	3	1	33,33	26	7	26,92	0	0	29	24,07	0,21
	Írák	98	132	40	30,30	37	15	40,54	86	30	285	279,3	2,49
	Izrael	15	183	47	25,68	346	119	34,39	0	3	532	79,8	0,71
	Katar	92	0	0	0,00	1	0	0,00	0	0	1	0,92	0,01
	Kuvajt	75	5	1	20,00	37	5	13,51	0	0	42	31,5	0,28
	Libanon	68	161	22	13,66	61	8	13,11	1	0	223	151,64	1,35
	Jemen	100	95	21	22,11	66	22	33,33	0	22	183	183	1,63
	Jordánsko	92	120	12	10,00	53	5	9,43	1	0	174	160,08	1,42
	Omán	86	0	0	0,00	1	1	100,00	0	0	1	0,86	0,01
	Palestina	75	42	10	23,81	59	1	1,69	1	6	108	81	0,72
	Saúdská Arábie	100	14	1	7,14	40	2	5,00	0	0	54	54	0,48
	Spojené arab. emiráty	96	1	0	0,00	4	0	0,00	0	0	5	4,8	0,04
	Sýrie	86	285	63	22,11	68	18	26,47	13	46	412	354,32	3,15
	Mezisoučet AS 1	82	1041	218	16,01	799	203	23,42	102	107	2049	1405,3	12,51
	Alžírsko	99	369	16	4,34	88	18	20,45	1	31	489	484,11	4,31
Benin	20	30	6	20,00	10	0	0,00	0	5	45	9	0,08	
Burkina Faso	43	3	1	33,33	6	5	83,33	1	0	10	4,3	0,04	
Burundi	10	1	0	0,00	0	0	0,00	1	0	2	0,2	0,00	
Čad	54	4	0	0,00	3	0	0,00	1	0	8	4,32	0,04	
Džibutsko	96	1	1	100,00	0	0	0,00	2	0	3	2,88	0,03	
Egypt	90	159	9	5,66	48	6	12,50	0	13	220	198	1,76	
Eritrea	50	1	0	0,00	3	0	0,00	0	0	4	2	0,02	
Etiopie	40	30	5	16,67	15	4	26,67	10	12	67	26,8	0,24	
Gambie	95	3	0	0,00	1	0	0,00	2	0	6	5,7	0,05	
Ghana	30	43	4	9,30	22	6	27,27	19	5	89	26,7	0,24	
Guinea	87	18	2	11,11	20	4	20,00	5	0	43	37,41	0,33	
Guinea-Bissau	38	11	4	36,36	2	0	0,00	0	2	15	5,7	0,05	
Kamerun	22	9	4	44,44	1	1	100,00	0	0	10	2,2	0,02	
Libérie	25	4	3	75,00	1	1	100,00	4	0	9	2,25	0,02	
Libye	97	61	5	8,20	262	98	37,40	1	0	324	314,28	2,80	
Mali	80	12	2	16,67	11	5	45,45	0	1	24	19,2	0,17	
Maroko	98	124	11	8,87	25	6	24,00	1	0	150	147	1,31	
Mauricius	16	2	2	100,00	2	1	50,00	0	0	4	0,64	0,01	
Mauretánie	99	2	0	0,00	1	0	0,00	0	0	3	2,97	0,03	
Mosambik	20	4	1	25,00	1	0	0,00	0	0	5	1	0,01	
Niger	80	2	0	0,00	1	0	0,00	0	0	3	2,4	0,01	
Nigérie	50	140	9	6,43	61	14	22,95	19	10	230	115	1,02	
Pobřeží slonoviny	40	36	2	5,56	4	0	0,00	0	0	40	16	0,14	
Rwanda	10	1	0	0,00	0	0	0,00	1	0	2	0,2	0,00	
Senegal	94	32	2	6,25	3	0	0,00	2	7	44	41,36	0,37	

	Sierra Leone	60	0	0	0,00	3	1	33,33	2	0	5	3	0,03
	Somálsko	99	1	1	100,00	1	0	0,00	1	0	3	2,97	0,03
	Súdán	60	32	9	28,13	11	3	27,27	8	12	63	37,8	0,34
	Tanzanie	45	13	1	7,69	5	0	0,00	0	0	18	8,1	0,07
	Togo	15	7	3	42,86	2	1	50,00	0	1	10	1,5	0,01
	Tunisko	98	247	20	8,10	24	3	12,50	1	14	286	280,28	2,49
	Uganda	15	0	0	0,00	11	3	27,27	0	0	11	1,65	0,01
	Mezisoučet AS 2	56,82	1402	123	21,82	648	180	21,83	82	113	2245	1806,9	16,08
	Mezisoučet AS 1+2	69,41	2443	341	18,91	1447	383	22,62	184	220	3212	3212,2	28,59
II. Turkická sunnit- ská	Albánie	70	74	17	22,97	87	46	52,87	14	15	190	133	1,18
	Ázerbájdžán	90	52	27	51,92	91	40	43,96	26	0	169	152,1	1,35
	Bosna a Hercegovina	50	1349	551	40,85	294	81	27,55	13	205	1861	930,5	8,28
	Bulharsko	13	2337	844	36,11	1781	631	35,43	35	394	4547	591,11	5,26
	Čína	2	1471	680	46,23	1853	774	41,77	7	0	3331	66,62	0,59
	Gruzie	11	192	88	45,83	145	66	45,52	23	40	400	44	0,39
	Chorvatsko	4	1524	543	35,63	548	150	27,37	3	30	2105	84,2	0,75
	Kazachstán	50	1313	783	59,63	794	419	52,77	42	356	2505	1252,5	11,15
	Kyrgyzstán	75	65	40	61,54	212	118	55,66	12	0	289	216,75	1,93
	Makedonie	30	561	109	19,43	552	119	21,56	3	99	1215	364,5	3,24
	Mongolsko	8	309	228	73,79	1656	1057	63,83	0	13	1978	158,24	1,41
	Rusko	10	6012	3521	58,57	8638	4234	49,02	354	379	15383	1538,3	13,69
	Singapur	15	4	3	75,00	9	7	77,78	0	0	13	1,95	0,02
	Srbsko a Černá Hora	19	2306	630	27,32	1089	424	38,93	74	133	3602	684,38	6,09
	Turecko	99	229	29	12,66	299	84	28,09	20	8	556	550,44	4,90
	Turkmenistán	90	4	4	100,00	12	8	66,67	5	5	26	23,4	0,21
	Uzbekistán	88	50	33	66,00	207	86	41,55	21	0	278	244,64	2,18
		Mezisoučet TS	42,59	17852	8130	49,03	18267	8344	45,31	652	1677	38448	7036,6
III. Per- ská šítská	Írán	99	55	10	18,18	58	17	29,31	35	9	157	155,43	1,38
	Tádžikistán	85	8	6	75,00	43	19	44,19	1	1	53	45,05	0,40
	Mezisoučet PŠ	92	63	16	46,59	101	36	36,75	36	10	210	200,48	1,78
IV. Indo- árijská sunnit- ská	Afghánistán	99	75	13	17,33	40	18	45,00	241	29	385	381,15	3,39
	Bangladéš	88	23	2	8,70	10	1	10,00	0	5	38	33,44	0,30
	Indie	11	153	43	28,10	281	86	30,60	2	5	441	48,51	0,43
	Maledívy	100	1	0	0,00	2	1	50,00	0	0	3	3	0,03
	Nepál	4	8	2	25,00	23	7	30,43	0	0	31	1,24	0,01
	Pákistán	97	162	24	14,81	77	21	27,27	8	0	247	239,59	2,13
	Srí Lanka	7	20	5	25,00	19	11	57,89	11	0	50	3,5	0,03
	Mezisoučet IAS	58	442	89	16,99	452	145	35,89	262	39	1195	710,43	6,32
V. Indo- malaj- ská sunnit- ská	Fidži	8	0	0	0,00	1	1	100,00	0	0	1	0,08	0,00
	Filipíny	5	34	33	97,06	19	10	52,63	0	0	53	2,65	0,02
	Indonésie	88	37	19	51,35	27	16	59,26	0	2	66	58,08	0,52
	Malajsie	60	2	1	50,00	13	5	38,46	0	0	15	9	0,08
	Myanmar (Barma)	4	1	0	0,00	0	0	0,00	7	0	8	0,32	0,00
	Thajsko	4	42	41	97,62	88	69	78,41	0	0	130	5,2	0,05
	Mezisoučet INS	28,17	116	94	49,34	148	101	54,79	7	2	273	75,33	0,67
CELKEM	58,03	20916	8670	36,17	20415	9009	39,07	1141	1948	43338	11235	100,00	

61

⁶¹ Tabulka převzata z pilotního projektu Ministerstva vnitra - *Integrační proces muslimů v České republice*, s. 48-49.

Z tabulky je tedy zřejmé, že tři pětiny muslimů v České republice pochází ze subcivilizace turkické sunnitské (62,6 %). Více než čtvrtina pochází ze subcivilizace arabské sunnitské (28,6 %). Z toho je více než polovina muslimů z afrického kontinentu (16 %). Zbývající tři subcivilizace jsou zastoupeny okrajově – indoárijská sunnitská z 6,3% perská šíitská ze 1,8 % a indomalajská sunnitská z 0,7 %. Po započtení poměrného zastoupení by se mělo v České republice nacházet 11 235 muslimů. Muslimové pochází celkem ze 78 zemí. Nejvíce muslimů pochází ze zemí, které jsou součástí turkické sunnitské subcivilizace. V České republice neexistuje národnost, která by mezi ostatními dominovala. V rámci subcivilizací je zastoupeno více imigrantů z Íráku, Jemenu, Sýrie, Egypta, Libye, Tuniska, Bosny a Hercegoviny, Bulharska a zemí bývalého Sovětského svazu, Makedonie, Srbska (Kosovo), Turecka, Afghánistánu a Pakistánu⁶².

⁶² TOPINKA, cit. 44, s. 50.

7. Postavení žen

Témata postavení muslimských žen a úcta k nim jsou nejcitlivější při polemických střetech západního a islámského světa. Kropáček⁶³ uvádí, že Korán a Muhammadův osobní příklad poskytly ženám bezpečnější a důstojnější postavení, než měly v období nevědomosti – před vznikem samotného islámu. Korán a Prorokovy pokyny položily základ propracovaným právním úpravám dodržovaným dodnes. Spencer⁶⁴ nepochybuje o tom, že Mohamed ženy miloval a islám při svém vzniku přinesl jistá zlepšení v oblasti ženských práv. Nicméně, faktem zůstává to, že islám je nezvykle náchylný k tomu, aby byl lehce zneužit. Podle populární spisovatelky Armstrong in SPENCER⁶⁵ zabývající se islámem, není jasné, že by ženy za Mohamedových časů pocítovaly islám jako utiskující náboženství, ačkoli později muži zneužili víru a přizpůsobili ji převládajícímu patriarchátu. Vedle morální rovnocennosti dal Korán ženám právo dědit a rozvést se staletí před tím, než tyto možnosti získaly ženy na Západě. Na druhé straně je však pravděpodobné, že to, co bylo na počátcích islámu pokrokové a humánní, je v současné době zastaralé a omezující, neboť muslimové postrádají mechanismus, který by přizpůsobil to, co považují za slova všemohoucího Boha, současným poměrům.⁶⁶

7.1 Rovnost mužských a ženských práv

Jak uvádí Spencer⁶⁷, muslimové při střetu se západními názory v otázce ženských práv často poukazují na několik veršů, které patrně ustavují rovnost mužů a žen před Alláhem:

„Lidé, bojte se Pána svého, jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů a žen.“ (Korán, Súra Ženy, 4:1) Další: „

⁶³ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. s. 60.

⁶⁴ SPENCER, R. *Islám bez závoje*. s. 86.

⁶⁵ SPENCER, cit. 64, s. tamtéž.

⁶⁶ SPENCER, cit. 64, s. 87.

⁶⁷ SPENCER, cit. 64, s. tamtéž.

Nedopustím věru, aby se ztratil skutek jediný, který kdokoliv z vás učiní, ať je to muž či žena, vždyť jeden k druhému patříte.“

Nicméně tu stále existuje jistá hierarchie: „A ony *mají pro sebe stejné právo jako oni podle zvyklosti, nicméně muži jsou o stupeň výše.*“ Tato nadřazenost je božím nařízením: „*Muži zaujmají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednom z vás před druhými, proto, že muži dávají z majetků svých (ženám).*“ (Korán, súra Ženy, 4:34) Manželům je tedy doporučeno: „*Ženy vaše jsou pro vás polem, vcházejte tedy na pole své, odkud chcete.*“ (Korán, súra Kráva, 2:223).

Nejenom tyto súry vyjadřují, že muži jsou v jistém ohledu k ženám nadřazeni. V soudních záležitostech o soudním svědectví má ženský svědek poloviční hodnotu než mužský.

„A žádejte svědectví dvou svědků z mužů vašich, a nemáte-li dva muže, pak vezměte jednoho muže a dvě ženy z těch, které znávejte za vhodné svědkyně, aby kdyby jedna z nich se zmýlila, druhá ji mohla připomenout.“ (Korán, súra Kráva, 2:282)

7.2 Úcta k ženám

Jak uvádí islámská nadace v základních lidských právech v islámu⁶⁸, třetí nejdůležitější věcí, která je zakotvena v islámské legislativě je, že cudnost ženy musí být respektována a ochraňována za všech okolností, ať už patří muslimské či jiné společnosti, ať je muslimka nebo nemuslimka. Muslim se za žádných okolností nesmí dopustit násilí na ženě. Nicméně na druhé straně, Spencer⁶⁹ uvádí, že interpretace Koránu vlastně nabádá muslimské muže bít své ženy:

„A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je!“ (Korán, súra Ženy, 4:23)

⁶⁸ AUTOR NEUVEDEN, *Lidská práva v islámu*, s. 10.

⁶⁹ SPENCER, cit. 64, s. 88.

Mezi muslimy existují pochopitelné neshody týkající se správné interpretace a pochopení tohoto verše, ve kterém Alláh říká manželům, aby bili své ženy. První možností překladu je pochopení daného textu od Abdulláha Júsufo Alího takto: „***naplácejte jim (lehce).***“ Jiná skupina překladatelů, kteří volně přidávají do originálního textu Koránu své vlastní vsuvky, jde ještě dále a vylučuje z této části súry 4:34 jakýkoliv náznak fyzického trestu: „***A ty ženy, u nichž se (jejich vinou) obáváte neposlušnosti a špatného chování, můžete napomenout (nejprve laskavě) a (poté) odmítnout sdílet s nimi lože a (jako poslední možnost) potrestat (mírně).***“ Na opačném konci spektra je interpretace Mohammeda Marmaduke Pickthalla in SPENCER (2002)⁷⁰ „***Co se týče těch, u kterých se bojíte vzpoury, pokářejte je, vyžeňte je z lože a ztrestejte.***“ (Korán, súra Ženy, 4:32).

Bohužel téměř všichni překladatelé Koránu sympatizují s Pickthallem v tom, že při výkladu arabštiny se přinejmenším zmíní o fyzickém trestu a nespokojí se pouze s neurčitým „potrestejte je.“⁷¹

7.2.1 Zahalování žen

Další diskutovaným, a pro západní kulturu často nepochopitelným, problémem je zahalování žen. Jak uvádí Kropáček⁷², existuje různé dělení šátku na zahalování, které je dáno sociálními a kulturně místními rozdíly v konkrétní muslimské zemi. Liší se jejich délka a velikost. Diskuze probíhají i v muslimském světě. Některé ženy považují zahalení za nástroj protidemokratického sexistického útlaku, jiné jej vyžadují. Soudobí islamisté prosazují standart islámského oblečení jako šátek – arabsky hidžáb a dlouhý, volný šat – arabsky čádor. Poměrně častým názor je, že žena, která je oblečena v takto neatraktivním oděvu, dává najevo svou cudnost a ctnostné morální myšlení. Může úspěšně spolupracovat s muži bez možnosti pozemských svodů.⁷³

⁷⁰ SPENCER, cit. 64, s. 89.

⁷¹ SPENCER, cit. 64, s. 90.

⁷² KROPÁČEK, cit. 63, s. 70.

⁷³ KROPÁČEK, cit. 63, s. 71.

„A řekni všem ženám, aby cudně klopily zrak a střežily své pohlaví a nedávaly na obdiv své ozdoby kromě těch, jež jsou viditelné. A necht' spustí závoje ňadra svá. A necht' ukazují své ozdoby jedině svým manželům nebo otcům nebo tchánům nebo synům a synům svých manželů nebo bratřím nebo synům svých bratří či sester anebo jejich ženám anebo těm, jimž vládne jejich pravice, nebo služebníkům, kteří nemají chťiče, anebo chlapcům, kteří nemají pojem o nahotě žen...“

(Korán, súra Světlo 24:31)

„Proroku, řekni manželkám svým, dcerám svým i věřícím ženám, aby přitahovaly k sobě své závoje! A toto bude nejvhodnější k tomu, aby byly poznány a nebyly uráženy. A Bůh je odpouštějící, slitovný.“

(Korán, Súra Spojenci 33:59)

Korán předepisuje jistou míru odloučení a zahalování pro ženy, ale není v něm nic, co by nařizovalo zahalování všech žen nebo jejich izolaci v oddělené části domu. Tyto zvyky byly přijaty asi tři nebo čtyři generace po Prorokově smrti. Muslimové v této době napodobovali řecké křesťany z Byzance, kteří své ženy takto celé zahalovali a izolovali⁷⁴

7.3 Uzavření sňatku, rovnost manželských práv

Islámské manželství je uzavíráno písemnou smlouva, mezi ženichem a zákonodárným zástupcem ženy za přítomnosti dvou plnoprávných svědků. Smlouva obsahuje také výši daru (mahr), který ženich vyplatí za přítomnosti nevěsty či přímo nevěště. Nemožnost uzavřít manželství vzniká podobně jako v evropské právní legislativě a to tehdy, pokud by mělo dojít ke sňatku ženy s vlastním otcem, bratrem, synem či nevlastním synem. Přípustné uzavření sňatku je pouze tehdy, pokud je muž nevlastním bratrancem či bratrem z odlišného manželství. Žena muslimka se může provdat pouze za muslima, ale muž muslim se může oženit i s ženou jiného vyznání.⁷⁵

⁷⁴ SPENCER, cit. 64, s. 86.

⁷⁵ KROPÁČEK, cit. 32, s. 127.

Pro evropskou kulturu a celý západní svět může ten muslimský působit jako rozdělení na ženský a mužský. Muslimští apologeti však zdůrazňují, že práva obou partnerů jsou vyvážená v případě vzájemné úcty, respektu a vyváženého vztahu obou partnerů. To, co evropské myšlení označuje za útlak a omezování svobody, islám překládá jako úctu a ochranu ženské důstojnosti.⁷⁶

Rodinné právo umožňuje ženě možnost nepracovat a nepřispívat na společnou domácnost. Může se sama, svobodně rozhodnout, zda bude věnovat veškerý svůj čas rodině či jej bude rozdělovat mezi práci a domácnost. Pokud se tak rozhodne, veškeré finance, které vydělá, náleží pouze jí. Islámské právo neuznává jakékoliv společné vlastnictví manželů. Ženě patří svatební dar a náklady na živobytí, který jí muž musí, podle zákona, poskytovat – strava, ošacení, samostatný dům či místnost. Během manželského života má muž právo zakázat ženě vycházet z domu a může omezit návštěvy jejích příbuzných. Oproti tomu má žena právo odmítnout za sebe i děti doprovázet muže na cestách. Jako matka má právo na péči o své děti až do sedmi až devíti let u chlapců a do puberty u dívek.⁷⁷

7.3.1 Rozvod

Jak uvádí Spencer⁷⁸, muslimové ve skutečnosti kritizují západní společnost za pokrytectví v otázce mnohoženství. Udávají, že významné procento západních mužů praktikuje několikanásobnou polygamií prostřednictvím snadných rozvodů a nových sňatků. Ani zde však islám nemůže získat morální převahu. Muslim se může se svou manželkou rozvést, vzbudí-li v něm nějakým způsobem nelibost. Aby muž dosáhl rozvodu, stačí, když své ženě třikrát zopakuje známou zapuzovací formuli: „Jsi rozvedena (zapuzena), jsi rozvedena (zapuzena), jsi rozvedena (zapuzena).“ Kropáček⁷⁹ vysvětluje, že zapuzující výrok je odvolatelný či konečný. Zapuzením ztrácí muž svatební dar, arabsky „*mahr*“, který vyplatil ženě při uzavírání sňatku. Rozvedená žena se nesmí po dobu čekací lhůty znovu provdat. Muž

⁷⁶ KROPÁČEK, cit. 32, s. 128.

⁷⁷ KROPÁČEK, cit. 32, s. 129.

⁷⁸ SPENCER, cit. 64, s. 97.

⁷⁹ KROPÁČEK, cit. 32, s. 130.

má povinnost ji po tuto dobu nadále živit a má nárok na dítě, které by se v této době mohlo narodit.

„Proroku! Rozvádíte-li se se svými ženami, tedy se s nimi rozved'te v ustanovené pro ně lhůtě a počítejte přesně dny čekací lhůty a bojte se Boha, Pána svého! Nevyhánějte je z jejich domů a necht' z nich neodcházejí, leda kdyby se dopustily hanebnosti zjevné.“

(Korán, súra Rozvod, 65:1)

Americká muslimka Naasira bint Ellison interpretuje in SPENCER⁸⁰ súra 65:1 v praxi jako období, kdy se nejprve volí a zkouší mnoho jiných alternativ, aby partneři uvážili, jestli je rozvod opravdu to, co oba chtějí. Čekací lhůta je zároveň ujištěním, zda žena je či není těhotná. Spencer²⁷ uvádí, že muslimové považují tento způsob rozvodu za nejhumánnější a nejspravedlivější, jaký může existovat. Poukazují na súra 4:128, která je základem rozvodového systému:

„Jestliže se žena obává od manžela svého hrubosti či lhostejnosti, není pro ně oba hříchem, dospějí-li mezi sebou ke vzájemné dohodě, neboť dohoda je to nejlepší.“

(Korán, súra Ženy, 4:128)

Rozvod může nastat také vzájemnou dohodou bez finančních nároků. Soudce může zrušit manželství z vlastního podnětu, zjistí-li překážky, anebo na žádost některého z manželů. Za platný a vážný důvod se uznává žádost zletilé ženy, která byla ve své nezletilosti provdána za vybraného muže bez vlastního souhlasu. Dalším důvodem může být neplodnost jednoho z partnerů, duševní porucha, anebo nemožnost muže uživit ženu. Manželství také zaniká, pokud muž pod přísahou obviňuje svou ženu z nevěry a označuje jejich potomka za nevlastního, a to i přesto, že žena tvrdí opak. Podle obecné zásady platí předpoklad, že otec dítěte je manžel matky. Legitimní děti mají právo na výživné od otce. Možnost zrušit manželství nastává i tehdy, pokud jeden z manželů opouští od islámské víry.⁸¹

⁸⁰ SPENCER, cit. 64, s. 98.

⁸¹ KROPÁČEK, cit. 32, s. 130.

7.4 Polygamie

„Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům... berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři. Avšak, bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jednu.“

(Korán, súra Ženy, 4:3)

První část verše koránské súry dává muži svobodu v tom, že se může stýkat prakticky s tolika ženami, s kolika si přeje. Tento verš je tradičně chápán jako svolení, že muž může mít čtyři ženy, ačkoliv mu rozvod v islámu dovoluje prakticky neomezený počet žen²⁷. Však muslimové, kteří obhajují monogamie, upozorňují na druhou část súry, která konstatuje, že muž nebude schopen chovat se ke všem svým ženám nestranně. Říká mu, že pokud tak nebude schopen učinit, měl by si vzít pouze jednu ženu. Pokud muž nemůže všechny své ženy finančně zabezpečit, věnovat jim spravedlivě svou přítomnost a rozdělit svůj cit, tak v tomto případě koránská norma činí polygamii nemožnou.⁸²

Podle názoru velké většiny učenců Korán pouze omezuje počet na čtyři ženy, a staví tak lidskou sebekázeň nad běžný zvyk. Říkají, že předtím, než Muhammed obdržel Korán, mívali muži v Arábii i stovky žen. Muslimové se brání tvrzením, že mnohoženství v Bibli není odmítnuto, a tak lidé ze západu nemohou tvrdit, že je tento zvyk ve své podstatě nemorální. Při obhajobě tvrzení, že mnohoženství je v mnoha případech soucitnější volbou než monogamie, poukazují na nerovnováhu populace a jiné sociální faktory. Říkají, že muži a ženy jsou rozdílnější v představách o partnerství. Žena přirozeně touží po jednom muži, ale muž touží po mnoha ženách, takže islám je realističtější než jiná náboženství, neboť k tomu přihlíží. To, proč Korán omezuje množství žen, je ve skutečnosti snaha od mnohoženství odradit, ledaže by jeho existence byla nutností. Také je zřejmé, že obecným pravidlem v islámu je monogamie, nikoli polygamie. Nicméně svolení praktikovat omezenou polygamii je pouze v souladu s realistickým pohledem islámu na podstatu muže a ženy a odlišnými sociálními potřebami, problémy a kulturními rozdíly.⁸³

⁸² KROPÁČEK, cit. 32, s. 130.

⁸³ SPENCER, cit. 64, s. 93.

Muslimský učenec Seyyed Hossein Nasr in SPENCER⁸⁴ se rozhořčuje nad „zaujatostí západní společnosti a křesťanství“ proti mnohoženství, předsudkem, který zasáhl některé části islámské obce. Říká, že někteří označují polygamií za nemorální, ale dávají přednost prostituci před společenským modelem, který omezuje všechny promiskuitní vztahy na přijatelnou úroveň. Nasr vychází z názoru, který je v současné době téměř všeobecně přijímán, že lidská přirozenost připomíná parní kotel – když tlak stoupá, upust' trochu páry. Pokud jsi plný hněvu, udeř do zdi. Pokud jsi plný sexuální touhy, nepotlačuj ji, ale nech ji nějak odejít, protože jinak ti ublíží. Islám je tedy realističtější a humánnější než křesťanství, neboť polygamie umožňuje, aby tato sexuální pára odešla bezpečným a spolehlivým způsobem – na rozdíl od prostituce, která s sebou nese fyzická nebezpečí a ubližuje ženám, které jsou do ní zapojeny.

Nicméně je důležité uvést názor některých muslimských žen, které měly přímý kontakt s polygamií. Halide Elib in SPENCER, prafeministka v období úpadku Osmanské říše, upřímně prohlásila, že mnohoženství bylo prokletí. Neustálé napětí způsobovalo, že jakákoliv společenská událost v rodině vypadala jako fyzický trest. Egyptská advokátka Abú Qomsan in SPENCER zastává názor, že mnohoženství ničí všechny životní hodnoty, neboť nutí vnímat ženy jako nějaké zboží.⁸⁵

7.5 Cizoložství

*„Nepřibližujte se k cizoložství, neboť je to nemravnost a škodlivá cesta...“
(KORÁN, Súra Noční cesta, 17:32)*

Oproti liberálnímu postoji k polygamií islám tvrdě vystupuje proti cizoložství. A proto, že je zakázáno, je polygamie, jako jediná možnost, povolena. Smilstvo neboli mimomanželský styk rozděljuje islám na cizoložství a nepovolený styk před manželstvím. Podle trestního práva může trest dosáhnout až k trestu smrti. Smilníci, kteří měli pohlavní styk před manželstvím, se svým nastávajícím mužem či ženou, jsou trestáni bičováním sto

⁸⁴ SPENCER, cit. 64, s. 96.

⁸⁵ SPENCER, cit. 65, s. 97.

ran, případně vyhnanstvím z rodné země.⁸⁶ Ti, kteří měli styk, mimo své vlastní manželství jsou ukamenováni. Způsob popravu závisí na organizaci samotné obce či města, kde byl smilník odsouzen. Vesničané ženu či muže buď uvážou ke stromu a přímo je ukamenují, anebo vykopou jámu, která bude dost hluboká natolik, aby z ní nemohli vylézt, shodí je dovnitř a poté na ně budou seshora házet kameny. Přesto všechno by se poprava měla protáhnout – *šarí'a* kamenujícím lidem zakazuje mířit na hlavu. Podmínkou však je, aby cizoložný akt viděli a před soudem dosvědčili nejméně čtyři důvěryhodní svědkové, za které jsou považováni muži. Jelikož je v islámu zneuctění ženy zakázané, muslim by neměl ujít trestu, ať již na tomto či na onom světě.⁸⁷

7.5.1 Odlišné chápání znásilnění

Jak uvádí Spencer⁸⁸, západní chápání pojmu znásilnění v muslimském světě téměř neexistuje. Na jedné straně rozumí tomu, o co se jedná, nicméně podle islámských zákonů o svědectví se to téměř nikdy nestává. Důvodem není, že by byla mužská vášeň v muslimském světě lépe ovládána, ale „*šarí'a*“ vytváří z trestného činu znásilnění něco, co je prakticky nemožné dokázat. Výpověď oběti samotné je nepřipustná, protože islámské právo nařizuje svědectví. Pokud se svědectví týká smilstva nebo sodomie, pak je zapotřebí čtyř mužských svědků. Je třeba znovu uvést, že nejde o zapomenuté středověké právo. V platnosti zůstává všude, kde vládne „*šarí'a*“. Tento zákon je založen na události z Muhammadova života, kde jeho nejoblíbenější manželka byla podezřívána z cizoložství. Zjevení Alláha její jméno očistilo a napříště byli k prokázání sexuálního hříchu potřební čtyři svědci. Alláh se ptal jejich žalobců:

„Proč nepřivedli o tom čtyři svědky? A protože nepřivedli svědky, jsou před Bohem lháři,“ (KORÁN, Súra Světlo, 24:13)

⁸⁶ KROPÁČEK, cit. 32, s. 131.

⁸⁷ SPENCER, cit. 64, s. 95.

⁸⁸ SPENCER, cit. 64, s. 101.

Tento zákon sice zprostil Muhammadovu ženu, ale pro jiné ženy znamenal zdroj nesmírného utrpení. Kvůli zákonům o svědectví a dalším okolnostem je v současnosti obtížné odlišit znásilnění od cizoložství a smilstva. Na základě této možnosti záměny, znásilněná žena se často bojí oznámit své znásilnění na polici, protože její výpověď může být, kvůli nepřítomnosti čtyř vypovídacích mužských svědků, chápána jako doznání k cizoložství či smilstvu – tedy k trestnému činu, který by ji mohl stát život. Podle odhadů až 75% žen obývajících věznice je následkem mylné klasifikace znásilnění, protože za nepřítomnosti mužských svědků byly jejich žaloby považovány za doznání viny.

Nejasnosti ohledně znásilnění vystavují jeho oběti nebezpečí, že budou postiženy dvojnásobně, protože není nic výjimečného, když je žena zavražděna vlastní rodinou za účelem „potrestání cizoložství“ a navrácení žádoucí cti rodině.⁸⁹

7.6 Ženská obřízka

Krutost ženské obřízky je praktikována v islámské obci, ale i některými nemuslimskými obyvateli třetího světa. Ve shodě s Muhammadovou podezřívavostí vůči ženám je jejím cílem snížit sexuální citlivost a zkrotit tak jejich necudnou podstatu, neboť Prorok islámu řekl:

„Nezanechal jsem žádnou fitnah (zkoušku, či utrpení), která by byla škodlivější pro muže než pro ženy. Mimo to, špatná znamení se skrývají ve třech věcech: koni, ženě a domu.“

Krutý se zvyk se zachoval mezi muslimy v Egyptě, Etiopii, zemích východní Afriky i jinde ospravedlňován na základě náboženství. Nicméně neexistuje ani jediný text v Koránu nebo Hadíthu, který by ženskou obřízku vyžadoval. Pouze jeden hadíth cituje Mohameda, jak říká: „Obřízka **je pro muže zákon a pro ženy ochrana cti.**“ Druhý a poslední hadíth, který je považován na slabý neboli pochybné svědectví, se dotýká této praktiky, kdy Prorok řekl ženě provádějící obřízku: „**Neřež tak krutě, protože je to lepší pro ženu a více žádoucí pro muže.**“ Sdělení očividně omezuje, vylučuje krutější metody, které se i přesto dodnes provádějí, ale samotnou obřízku nezakazuje. Nejvyšší duchovní autorita pro sunnitské muslimy, šejch

⁸⁹ SPENCER, cit. 64, s. 103-104.

Muhammad Sajjíd Tantáší imán egyptské univerzity, nazývá obřizku chvályhodnou praktikou, která dává ženám čest⁹⁰.

⁹⁰ SPENCER, cit. 64, s. 100-101.

8. Šetření názorů a postojů českých žen, které konvertovaly k islámu

8.1 Cíl šetření

Cílem mého šetření bylo zjistit skutečné názory a postoje žen, které konvertovaly k islámu. Výzkumným tématem jsou předsudky, které jsou na základě medializace a pokřiveného obrazu o islámu spojené s tímto náboženstvím. Šetření zkoumá, s kterými konkrétními předsudky se zahalené ženy setkávají a do jaké míry jsou vystaveny negativnímu přístupu okolí české společnosti.

Cílem šetření je poskytnout základní informace o důvodu přestoupení na islámskou víru patnácti českých žen, kdo či co bylo hlavním indikátorem jejich výběru, s jakými nejčastějšími negativními ohlasy se běžně setkávají, a jak samy vysvětlují některé, pro evropskou kulturu „nepochopitelné“ příkazy a zákazy v islámském náboženství. Šetření posoudí, s jakými překážkami se české konvertující ženy setkávají, co je určitým způsobem „diskvalifikuje“ z běžného života české ženy a jak svou situaci vnímají ony samy.

8.2 Metody a metodika šetření

8.2.1 Historie šetření

Šetření jsem zahájila 1. ledna 2011 na základě dohody s Islámskou nadací v Praze – Pražská mešita. V první fázi jsem poslala svůj dotazník koncipovaný konkrétně pro české vdané ženy, které konvertovaly k islámu. Na základě prvních dvou odpovědí jsem následně změnila formulaci tří otázek, a to otázky číslo 8 zabývající se polygamií, kterou jsem dále rozdělila do dvou otázek. První zjišťuje osobní pohled na polygamiu českých konvertujících žen a druhá přináší odpověď na to, do jaké míry tyto ženy tolerují polygamiu u svých muslimských manželů. Následně jsem upravila otázku číslo 11, kdy jsem otázku doplnila o přídavné jméno „evropský“ ve spojení s předsudkem o islámu jako náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva. Poslední úprava v mém šetření byla úprava otázky číslo 13 ohledně zjištění postoje českých konvertujících žen na jejich potrestání, které Korán

schvaluje s úrou Ženy 4:34. Zformulovat tuto, již tak citlivou, otázku bylo nesmírně složité. Vzhledem k tomu, že tato možnost je uplatňována pouze v některých islámských zemích a v evropské kultuře je naprosto odmítána, konečná formulace otázky v mém šetření se snaží pouze zjistit subjektivní postoje a názory českých konvertujících žen k tomuto tématu z obecného hlediska.

Po první etapě šetření, ve které jsem upravila všechny otázky dotazníku, jsem zajistila kontakty na české konvertující ženy přes Islámskou nadaci v Praze. Pokládala jsem za důležité seznámit je se záměry mého šetření, ve kterém je mou snahou zjistit skutečné postoje a názory českých konvertujících žen k islámu jako takovému, a na základě kvalitativního šetření dojít ke konkrétnímu závěru, který by alespoň do určité míry „očistil“ pokřivený obraz o tomto náboženství. Současně byly požádány o vyplnění dotazníkového šetření, které mělo být původně formou řízeného rozhovoru. Podstatnou informací bylo sdělení, že bude obtížné nalézt a přesvědčit k rozhovoru dvacet českých žen, které konvertovaly k islámu. Příčinou měla být nedůvěra a obava k pozměnění obsahu sdělení. Z této informace jsem vyvodila, že musím dbát maximální důvěryhodnosti šetření a řízený rozhovor pozměnit na dotazník ve formě elektronického dotazování. Důvěryhodnost jsem se snažila posílit tím, že jsem poslala e-mail do Islámské nadace v Praze s prosbou o vyplnění dotazníkového šetření a to anonymním způsobem, kdy české konvertující ženy mohly své odpovědi zasílat na centrální e-mail Islámské nadace a mně byly následně přeposlány všechny jejich odpovědi. Ty ženy, které odpovídaly přímo na můj e-mail, jsem ubezpečila o naprosté anonymnosti šetření.

Z celkově dvaceti poslaných elektronických dotazníků jsem získala sedmnáct vyplněných odpovědí, a to v průběhu druhé poloviny měsíce ledna a v prvním týdnu měsíce února. Poslední tři mi nebyly, bez žádné odezvy, vráceny.

8.2.2 Strategie šetření

Jak jsem již uvedla, toto šetření má kvalitativní hodnotu. Jde o popsání aktuálního stavu pohledu českých žen, které dobrovolně konvertovaly k islámu. Šetření či jiné výzkumy v této oblasti vyžadují dlouhodobý a systematický přístup, který je schopen zachytit postoje a názory k islámskému náboženství. Toto šetření je krátkodobou kvalitativní analýzou, která je založena na porozumění zkoumaného jevu. Umožňuje sestavit komplexní obraz prožívané

reality zkoumaných vdaných žen – různého věku, a také informovat o jejich názorech a postojích.

8.3 Úkoly šetření

1) *Úkol číslo jedna: Kdo, či co Vás přivedlo k islámu.*

Úkolem číslo jedna bylo zjistit, kdo či co české ženy ovlivnilo natolik, že se rozhodly pro islámskou víru. Jakým způsobem a v jaké situaci se poprvé ocitly v přímém kontaktu s islámem.

2) *Úkol číslo dva: Jak jste se poprvé cítila, když jste se dostala do kontaktu s islámem.*

Úkolem číslo dva bylo zjistit, jaké vnitřní pocity měly české ženy, když se poprvé ocitly v přímém kontaktu s islámským náboženstvím. Co cítily, prožívaly, jaké asociace jsou spojeny s tímto okamžikem a co je upoutalo natolik, že se rozhodly konvertovat.

3) *Úkol číslo tři: Co bylo Vaším hlavním důvodem konvertovat k islámu.*

Úkolem číslo tři bylo zjistit, jaký byl hlavní důvod konvertovat k islámu. Zda se tento počín týkal konkrétní osoby, kvůli které přestoupily, či jen ze svých osobních, vnitřních pohnutí.

4) *Úkol číslo čtyři: Kdo z Vašich blízkých jako první nesouhlasil?*

Úkolem číslo čtyři bylo zjistit, s jakými prvními negativními ohlasy se české ženy potě, co konvertovaly, setkaly či zda se vůbec s nějakými ohlasy setkaly. Zda se negativně vyjádřili rodinní příslušníci, blízcí přátelé anebo lidé žijící v okolí.

5) Úkol číslo pět: Žijete v České republice, která patří k nejvíce ateistickým státům v Evropě. Pociťujete, že vyvoláváte pozornost, když jste zahalena podle islámského práva?

Úkolem číslo pět bylo zjistit, zda ženy pociťují, že vyvolávají pozornost u ostatních jednotlivců české společnosti, pokud jsou zahaleny dle islámského práva.

6) Úkol číslo šest: Setkáváte se s negativními reakcemi okolí na Vaše vyznání? Pokud ano, uveďte s jakými.

Úkolem číslo šest bylo zjistit, zda se české ženy konvertující k islámu setkaly s negativními ohlasy. Pokud odpověděly kladně, musely konkrétně uvést, se kterými reakcemi se nejčastěji setkávaly.

7) Úkol číslo sedm: Projevuje se Váš manžel jinak v Evropě než v arabském světě?

Úkolem číslo sedm bylo zjistit, zda mají české konvertující ženy, které žijí s muslimským manželem zkušenost se změnou jeho chování, pokud přijedou do arabského světa. Úkol číslo sedm se snažil zjistit, zda stereotyp kulturního (a v tomto případě skupinového) ovlivňování jednotlivce je pravdivý.

8) Úkol číslo osm: Jak pohlížíte na polygamiu

Úkolem číslo osm bylo zjistit názory českých žen konvertujících k islámu na mnohoženství. Jaké jsou jejich vlastní názory, postoje a pocity spojené s potenciální možností žít v manželství s dalšími ženami, i přesto že vyrůstaly a jsou vychovány v evropské kultuře, která tento postoj striktně zamítá.

9) Úkol číslo devět: Pokud by Váš manžel chtěl využít této možnosti, dokázala byste ji tolerovat, i přesto, že není Koránem přikázána, ale povolena?

Úkolem číslo devět navazuje na úkol číslo osm, kdy se snaží zjistit názory českých konvertujících žen k islámu, zda by byly schopné tolerovat možnost polygamiího žití, i přesto že polygamie není přikázána ale fakticky dobrovolná.

10) Úkol číslo deset: Jaký je Váš názor na rozvod, který může vyznívat pro Evropany jako velice snadný úkon pro muže (na základě zatracující formule), ale pro ženu složitější a zdlouhavější.

Úkolem číslo deset bylo zjistit čistě teoretický názor na rozvod v muslimském soužití, který se z jednoduchého laického pohledu může zdát, že upřednostňuje muže a jejich práva. Jaký je postoj českých konvertujících žen, které žijí v evropské kultuře, která se vyznačuje bojem za ženská práva a jejich rovnoprávnost v každé veřejné či soukromé záležitosti.

11) Úkol číslo jedenáct: Setkáváte se s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva? Jak na něj reagujete?

Úkol číslo jedenáct opět jemně navazuje na předchozí úkol. Snaží se zjistit, zda se české konvertující ženy setkávají s nejčastějším předsudkem o islámském náboženství říkající, že islám nedává ženě téměř žádná práva a víceméně utlačuje její osobnost a potenciál. Jak na tento předsudek reagují české konvertující ženy a jakým způsobem argumentují, aby odstranily tento negativní názor.

12) Úkol číslo dvanáct: Setkáváte se často s předsudkem: muslim = terorista.

Úkolem číslo dvanáct bylo zjistit, zda i v české společnosti existuje a přetrvává další nejčastější předsudek o islámu, který spojuje islámské náboženství s terorismem.

13) Úkol číslo třináct: Jaký je Váš názor na trest za cizoložství (předmanželské či během manželství)? Jak byste objasnila stanovisko kritizující islám za podporu těchto trestů?

Úkolem číslo třináct bylo zjistit postoj českých konvertujících žen na islámské právo trestat cizoložství krutým způsobem v některých islámských zemích v porovnání s evropskou kulturou, kde je nevěra v současné době prakticky všudypřítomná a do jisté míry tolerovaná v porovnání s postojem islámského náboženství.

14) Úkol číslo čtrnáct: Jak se vyrovnáváte s všudypřítomným předsudkem, že na základě súry Ženy 4:34, může být muslimská žena fyzicky potrestána v případě své neposlušnosti?

Úkolem číslo čtrnáct bylo zjistit, jak české konvertující ženy přistupují k třetímu nejfrekventovanějšímu předsudku, který charakterizuje islám jako nástroj, který dává možnost mužům bít ženy.

8.4 Získaná data a jejich interpretace

Celkem se mi podařilo uskutečnit 17 rozhovorů s českými ženami, které konvertovaly k islámu. Rozhovory probíhaly formou e-mailové komunikace v Praze. Na základě jejich odpovědí interpretuji získaná data takto:

1) Kdo, či co Vás přivedlo k islámu?

Na úkol číslo jedna odpovědělo jedenáct tazatelek v podstatě podobně. Důvod, který je přivedl k islámu, byla touha po hlubším poznání kultury islámských zemí, snaha poznat skutečný nemedializovaný islám, zájem o dějiny, památky a zvyky muslimského světa, kontakt s multikulturní společností v cizí zemi, zamyšlení a hledání jednotných pravidel pro celé lidstvo ve smyslu víry, tázání – kdo jsme a jaký je význam bytí člověka na této planetě, shledání a poznání, že islám je naprosto logickou ideologií, inspirace fungujících vztahů v islámských rodinách, vztahy mezi přáteli v islámských zemích. Zbylých šest tazatelek

uvedlo manžela – budoucího či současného jako zprostředkovatele s prvním kontaktem islámu.

2) Jak jste se poprvé cítila, když jste se dostala do kontaktu s islámem?

Všechny tazatelky, kromě jedné, která na první kontakt nerada vzpomíná, cítily, že islám je náboženství, která má hodně co říci či nabídnout, které na základě jednoduchého pochopení pravdy umožňuje souznění těla s duší, nalezení skutečného smyslu životu a pravé víry. Cítily, že konečně dostaly odpovědi na své otázky, získání životního řádu a nalezení cesty, která vedla k přirozenému návratu do rodiny, neustále přítomné, jen nepoznané. Byly si jisté, že první kontakt je natolik ovlivní, ať by již konvertovaly či ne. Kontakt zanechal tak hluboký dojem, že měly potřebu dále vyhledávat literaturu a další informace, které by je přiblížily od neznámého ke známému, od neporozumění k pochopení. Provázel je pocit znovuzrození, pocit silného, hlubokého dojmu a pocitů štěstí, klidu a míru.

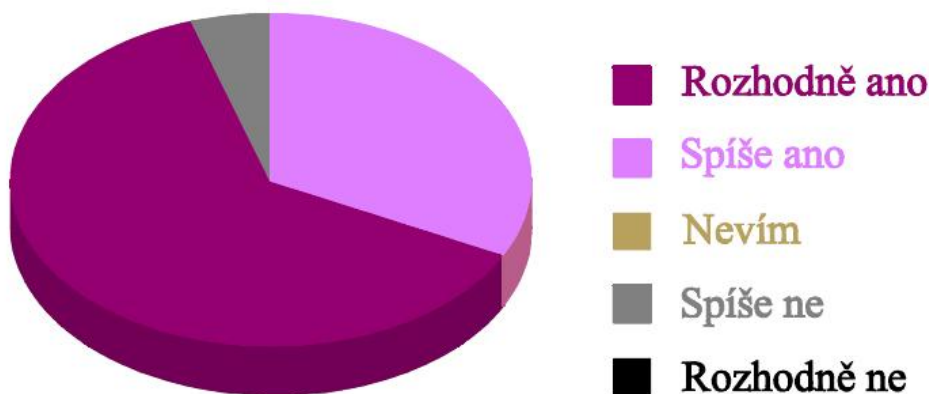
3) Co bylo hlavním důvodem konvertovat k islámu

Úkolem číslo tři bylo zjistit, jaký byl hlavní důvod českých žen k obrácení na islámskou víru. Pouze jedna z dotazovaných uvedla jako důvod konvertování svého manžela. Důvody ostatních tazelek byla víra, že jim dodává sílu v obtížných životních situacích, víra v to, co islám říká, víra, která jim byla velmi blízká, a cítily ji přirozeně v srdci. Důvody, kdy došly k přesvědčení, že v islámu našly všechno, že islám je dokonalý, všezahrnující a nic víc není třeba. Poznání, že s islámem je člověk nejbohatší na světě, a i když by došlo na situace, ve kterých člověk přijde o všechno hmotné či nehmotné, nikdy se nemůže cítit prázdný a osamocенý. Našly cestu, kterou celý život hledaly, způsob života, který je přirozený. Shledání, že islámská víra je nejlepším řešením pro plnohodnotný rodinný život. Přesvědčení, že našly něco lepšího a přesvědčení nalezení pravé víry, přesvědčení o její správnosti a nalezení skutečného smyslu života. Důvodem byla podstata islámu, láska a rodinné vztahy, které fungují v islámských zemích. Poznání lásky k Bohu a nalezení odpovědi na neřešitelné otázky a konečné rozhodnutí, proč konvertovat, zapříčinil také Korán.

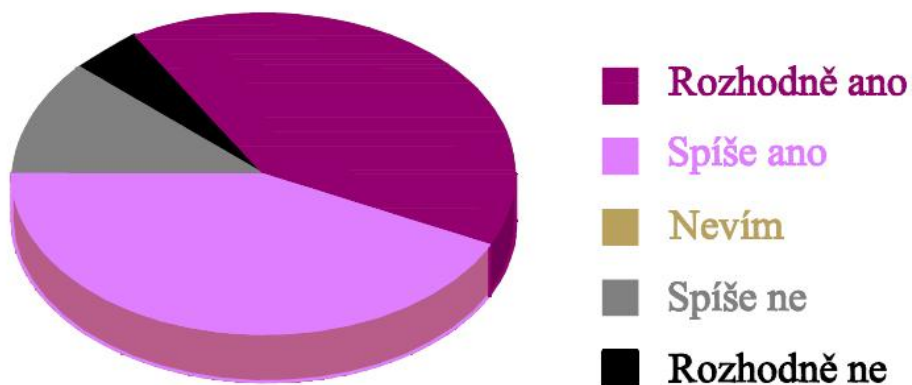
4) Kdo za Vašich blízkých jako první nesouhlasil?

Pouze dvě ženy z dotazovaných uvedly, že s jejich konverzí nesouhlasili všichni v jejich okolí a v podstatě dodnes nesouhlasí. Jedna dokonce uvedla, že po přestoupení na islámskou víru ztratila několik blízkých přátel. Dalších pět uvedlo, že s nesouhlasem se přímo nesetkaly, ale spíše s nepochopením a nedůvěrou, že své přestoupení myslí vážně. Jako důvod uvedly neznalost a negativní ovlivnění, které brání k opravdovému pochopení islámské víry. Zbylých deset tazatelek uvedlo, že s nesouhlasem se setkaly u svých rodičů, převážně matek. Jako důvod opět uvedly neznalost, nepochopení islámu a také strach z reakce okolí.

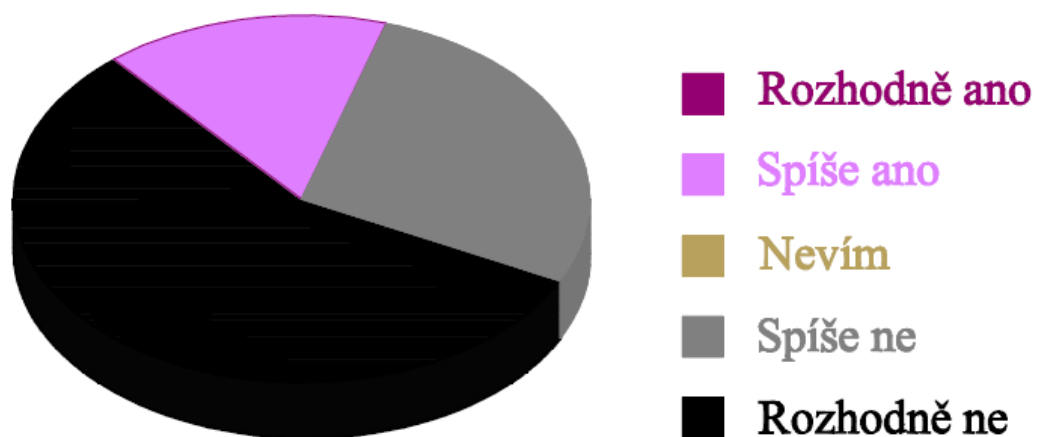
5) Graf č. 1, žijete v České republice, která patří k nejvíce ateistickým státům v Evropě. Pociťujete, že vyvoláváte pozornost, když jste zahalena podle islámského práva?

6) Graf č. 2, setkáváte se s negativními reakcemi okolí na Vaše vyznání? Pokud ano, uveďte s jakými.

7) Graf č. 3, projevuje se Váš manžel jinak v Evropě než v arabském světě?

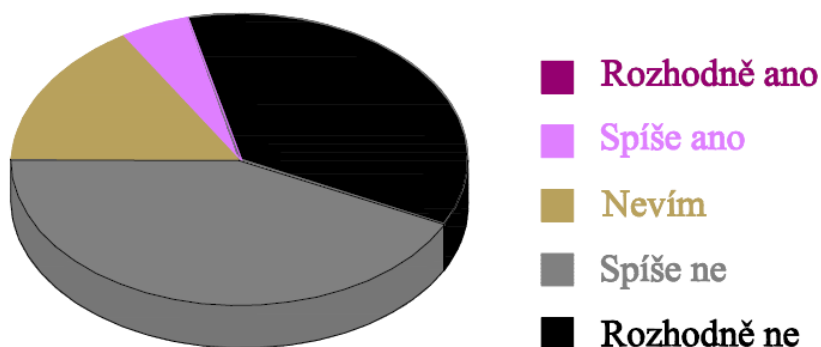

8) *Jak pohlížíte na polygamii?*

Na otázku, jak české konvertující ženy pohlíží na polygamii, odpovědělo sedm dotazovaných jedním slovem, netoleruji či rozhodně nesouhlasím a pokud by na tuto situaci došlo, manžel by si musel vybrat. Zbýlých deset dotazovaných žen polygamii vysvětlovaly jako dosažení osobního nadhledu, který je znakem velké dávky vyzrálosti víry, ve kterém dochází k postoji, že je to správné řešení v situaci, kdy je první manželka neplodná, ale zároveň je lepší zůstat ve statusu vdaná než rozvedená, a tím pádem umožní manželovi další ženy, se kterými bude schopen zplodit potomky. Dále, pokud je stav nouze o muže, např. po válce, je lepší, když se jeden muž stará o více žen, než aby byly samy. Názor další tazatelky rozšiřuje předchozí postoj o tvrzení, že diskuze na toto téma jsou přehnané a v podstatě vzniká pouze menšina polygamiálních manželství. Neboť, muži jsou si vědomi, že kromě kladů má pro ně polygamie i spoustu znatelných záporů, resp. povinností – zabezpečit všechny ženy spravedlivě, nejen finančně, ale i uspokojit jejich fyzické a psychické potřeby, milovat všechny čtyři stejně, což není vždy uskutečnitelné, a na tomto základě je mu doporučeno, aby si vzal pouze jednu manželku.

Další tazatelka dodává, že v západní společnosti má skoro každý muž tajný vztah a pokud by měl muslim „milenku“, tak by si ji mohl vzít za právoplatnou manželku. Na závěr dodává, že pokud v naší společnosti dochází k rozvodu, otec se nestará o děti a zakládá novou rodinu, na rozdíl od toho by polygamiální muslim původní rodinu nikdy neopustil a staral by se o druhou rodinu stejně spravedlivě jako o první. Poslední dvě tazatelky se shodly na názoru, že polygamii chápou jako charitativní záležitost, kdy v době válek je více žen než mužů. A protože každá žena má právo na manžela a na ochranu a žen je obecně více má tedy polygamie v islámu svůj důvod. Starší vdova už nemusí mít tolik šancí na nalezení dalšího manžela a je záslužné, když se najde někdo, kdo je ochotný se o ni postarat. Důležité je to také tehdy, je-li žena neplodná. Je správné, že tato možnost mít víc manželek existuje. Samozřejmě je nutné, aby s tím souhlasily obě strany a pokud na tuto situaci dojde, tak aby byla polygamie upravena smlouvou.

9) Graf č. 3, pokud by Váš manžel chtěl využít této možnosti, dokázala byste ji tolerovat, přesto že není Koránem přikázána, ale povolena?

10) Jaký je Váš názor na rozvod, který může vyznívat pro Evropany jako velice snadný úkon pro muže (na základě ztracující formule), ale pro ženu složitější a zdlouhavější?

Pouze dvě z dotazovaných žen uvedly, že považují za nespravedlivou skutečnost, že rozvod v islámu je pro ženu složitější a zdlouhavější záležitostí. Třetí tazatelka uvedla, že teoreticky je rozvod pro muže snadnější, ale v praxi i muž musí prokázat pádné důvody. Stejně tak žena, když existují vážné důvody pro rozvod, nemá problém se rozvést. V arabsko-islámské společnosti je však tak velký sociální tlak okolí, že rozvod není v žádném případě jednoduchý ani pro muže ani pro ženu. Pro muže ale není rozvod žádnou výhodou, protože i pak musí ženu finančně zajistit, dokud se znovu neprovdá. Teoreticky je na základě islámského práva rozvod jednodušší pro muže, protože žena nemůže z domácnosti jen tak odejít. Žena je základním kamenem celé rodiny, která bez ní nemůže jen tak odejít. Manželství je velice silný svazek, který by se neměl tak lehce obměňovat. Zbýlých čtrnáct dotazovaných žen v podstatě toto tvrzení pouze rozvádějí o uvědomění si, že v mnoha jiných zemích s převahou muslimského obyvatelstva musí být kromě sňatku církevního i sňatek civilní, stejně jako v české společnosti. Proto i rozvod musí proběhnout na obou rovinách. Důležitou součástí případného rozvodu by měla být snaha mu předejít, manželský problém vyřešit a to s pomocí rodiny, přátel či duchovních. Tento postup není často zmiňován,

přestože je velmi doporučován a také praktikován, a to i v České republice, a může být skutečně nápomocen.

Další dotazovaná dodává, že v porovnání s rozvodem v muslimské společnosti je rozvod v naší společnosti mnohem více ponižující, frustrující a depresivní. Je také důležité zmínit, že zatracující formule již v některých státech neplatí a pokud ano, má svá přísná pravidla, stejně tak i rozvod a rozdělování majetku a následná péče o děti. Na závěr je nezbytné dodat, že všechny dotazované se shodly na názoru, že rozvod nebyl oblíbeným tématem pro Alláha a nikdy není jednoduchou situací pro muže ani pro ženu.

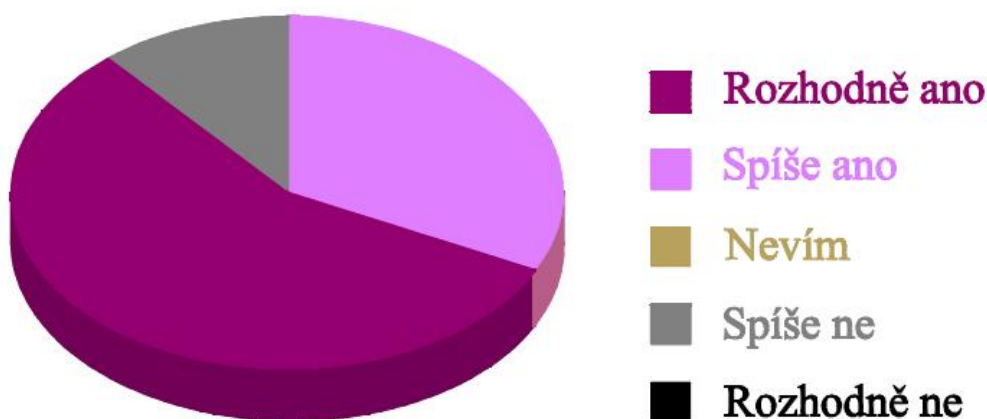
11) Setkáváte se s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva? Jak na něj reagujete?

Pouze jedna z dotazovaných žen uvedla, že se neseťká s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva. Poté dodala, že konkrétně myslí názory svého okolí a ne v médiích, a pokud se setká s předsudky a druhá strana je ochotná naslouchat, tak vysvětluje.

Zbýlých šestnáct dotazovaných se bohužel shodlo na tom, že s tímto předsudkem se setkávají velmi často. Jedna z dotazovaných uvedla, že se vždy snaží vysvětlit, že to tak není, že islám je zaměňován za některé lokální tradice a lidé jsou bohužel ovlivněni literaturou typu: „Bez dcerky neodejdu“. Další uvedla, že každému doporučuje, aby vycestoval do nějaké islámské země a žil tam nějakou dobu, ne jen čtrnáct dní v hotelu. Uvedla, že jako žena se v muslimském světě cítí jako ta, která vládne. Ženy žijí plnohodnotný život, chtějí-li se vzdělávat, mohou, chtějí-li pracovat, pracují, chtějí-li chůvy ke svým dětem, mají je, chtějí-li být s nimi doma, mohou. Další toto tvrzení obohacuje o názor, že žena má v islámu vysoké a důležité postavení a má dokonce i víc práv, než tzv. *evropská moderní žena*. Nemusí chodit do práce, a v případě, že pracuje, její výdělek patří jenom jí. Nemusí platit žádné výdaje domácnosti, její manžel má povinnost ji finančně zabezpečit, pokud není vdaná, tak má tuto povinnost její otec či bratr. Má právo na svoje vlastní bydlení a to bez manželovy rodiny. Určuje si své věno před svatbou, ve smlouvě si může uvést podmínky, které musí být manželem splněny, má právo na vlídné zacházení od manžela, má právo dědit, obchodovat, vlastnit majetek, vzdělávat se a požádat o odloučení manžela za určitých situací. A to vše více jako 1400 let.

Všechny dotazované ženy, které se setkávají s předsudkem o islámu jako o náboženství utlačující práva žen, se shodly na tom, že se vždy snaží vyvrátit tento předsudek na základě argumentů přímo pocházejících z Koránu, sunny, příkladů od muslimských přátel a vlastních postřehů a zkušeností. Všem doporučují, než si začnou vytvářet konečné a negativní názory o islámu na základě vlivu médií, aby si sami prostudovali Korán, sunnu proroka Muhammada, aby se seznámili s muslimy, navštívili mešitu a poslechli si kulturní program či semináře na téma islám.

12) Setkáváte se často s předsudkem: „muslim=terorista“?

**13) Jaký je Váš názor na trest za cizoložství (předmanželské či během manželství)?
Jak byste objasnila stanovisko kritizující islám za podporu těchto trestů?**

Výsledky na otázku, jaký je názor a objasnění tohoto stanoviska dotazovaných žen na trest za cizoložství (předmanželské či během manželství), byly překvapivě rozmanité. Pouze jedna z dotazovaných odpověděla, že neví, jak by na toto reagovala. Další čtyři dotazované uvedly, že tyto tresty považují za velmi kruté a nepochopitelné, tři z těchto žen by tyto tresty nepodpořily. Čtvrtá dotazovaná vyslovila názor krutosti trestů, ale vyjádřila stanovisko, že na druhé straně je možné do určité míry zamezit promiskuitě, která v naší společnosti určitě

nepřispívá k dobré reputaci a k výchově dětí. Nicméně všechny společně dodaly, že je těžké posuzovat důvody, proč tyto tresty jsou a my, jako Evropané vychovávaní v jiné kultuře je nedokážeme pochopit.

Dvě dotazované ze zbylých dvanácti dotazovaných žen uvedly radikální stanovisko k těmto trestům a to, že každá věc má svůj následek. Za hrůznou věc těžký následek – tak to má být. Či názor, že v islámu je cizoložství zakázané a tyto tresty jsou naprosto adekvátní k porušení Koránu. Zbylé dotazované byly v podstatě méně vyhraněné ve svých názorech. Uvádějí, že v mnohých zemích je trest za cizoložství neislámský. Na Blízkém a Středním východě hrají stále roli některé místní kmenové zvyky, kde je čest žen ctí celé rodiny (čest je v tomto regionu stále na prvním místě). Od čistoty žen se odvozuje pověst celého klanu, s tím souvisí také schopnost mužů tuto čest ochránit. Toto připadá Evropanovi nepochopitelné, protože je zde větší důraz na individualitu. Ale na Blízkém a Středním východě individualita není přirozená. Kolektiv je více než jedinec, protože je někdo schopný pro čest své rodiny obětovat jednotlivce, který se takto provinil. To ovšem nemá žádnou oporu v islámu. Další dodává, že kdy a jak má být uvedený trest proveden, je přesně dáno Koránem. Musí být splněny podmínky čtyř svědků. To, že se tento trest v některých islámských zemích uplatňuje a je kritizován západní společností, je dáno odlišnými názory na lidská práva a morálku. Naopak to, že se tento trest v mnoha zemích, kde je převaha muslimského obyvatelstva, již dávno neuplatňuje, o tom se většinou nehovoří. Další dotazovaná rozvádí toto stanovisko, že podchytit cizoložství v danou situaci a na daném místě, a ještě s dvěma přímými svědky a dvěma nepřímými je prakticky nemožné. Tím pádem, že to, co je opět medializováno, je špatně pojatá reflexe špatné tradice některých zemí. Jde spíše o výjimečné případy, které se neustále opakují v médiích, a diskutuje se o nich jen z hlediska zvýšení nenávisli k islámu.

Zbylé dotazované se v podstatě shodují na tom, že v době, kdy tyto tresty vznikaly, měly svá opodstatnění. Protože cizoložství je věc, která vždy někomu ublíží, a navíc se z takového aktu mohou narodit nemanželské děti, muselo takové přísné nařízení vzniknout. Cizoložství je jedním z nejhorších hříchů, trestání se může zdát velice tvrdé, ale zároveň je motivem proto, aby se ho lidé nedopouštěli. Nicméně se trest za cizoložství vztahuje jak na ženu, tak na muže, v každém případě tedy musí dojít k potrestání obou. V zemích, kde se vykonává, má trest přesně dané podmínky a pravidla, za kterých je možné jej provést.

14) Jak se vyrovnáváte s všudypřítomným předsudkem, že na základě súry Ženy 4:34 může být muslimská žena fyzicky potrestána v případě své neposlušnosti?

Úkolem číslo čtrnáct bylo zjistit stanovisko dotazovaných žen k velmi častému předsudku, který pojednává o islámu jako o možnosti muže bít ženu. Všechny dotazované ženy se shodly ve svých odpovědích hned v několika bodech. Prvním shodným bodem byla špatná interpretace překladu dané súry Ženy 4:34. Tato súra říká, že žena může být fyzicky potrestána, ale ne bita. To, že muž může ženě „fyzicky ublížit“ je pouze míněno jako pošťouchnutí, které nesmí na ženě nechat žádné viditelné znamení, jako jsou modřiny, krev apod. Žena nemůže být fyzicky potrestána kdykoliv, musí pro to být důvod. Pokud žena nestřeží skryté, jak se píše v tomto verši, pokud existuje jen náznak nevěry, koketní chování, má manžel právo ji potrestat. Nicméně je důležité zmínit, že jedním z práv manželky je, že jí manžel nesmí ublížit. V tomto verši by mělo jít o výklad, kdy je žena informována, že se na ni její muž zlobí. Tento proces má tři fáze. Nejprve domluva, poté následuje odvrácení se na lož a poslední fáze může být lehké potrestání. Muži by měli být těmi, kteří by měli danou situaci vyřešit a pokud se jim to nepovede, či naopak vznikne větší problém a prohloubí se až do nenávisti, může být tato situace signálem pro rozvod.

Na druhé straně se všechny dotazované shodly, že pokud muž bude chtít zbít ženu, vždy si najde důvod a oporou mu budou vytrhané věty z kontextu. Nicméně pravděpodobnost, že ženu zbije, je asi stejně tak velká, jako že ji zbije Evropan, Američan apod. Vždy záleží na muži, jeho osobní zralosti a okolnostech. Všechny dotazované ženy také na závěr podotkly, že na základě tohoto předsudku opět dochází k pošpinění islámu na základě medializace, převážně díky tomu, že o týraných ženách se hlavně mluví ve spojitosti s islámem a týrané ženy v Evropě jsou v podstatě „z obliga“. Nicméně je dobré si umět přiznat, že muž, který bude chtít bít svou ženu, to udělá kdykoliv a to ať s Koránem nebo bez Koránu.

8.5 Závěry a doporučení

8.5.1 Závěry šetření

Na základě získaných dat a jejich interpretace je možné dojít k těmto závěrům:

- ***Závěr úkolu číslo jedna: Kdo, či co Vás přivedlo k islámu?***

Z interpretovaných dat je zřejmé, že hlavní element, který přivedl k islámu tři čtvrtinu tazatelek, byla touha po hlubším poznání kultury islámských zemí, poznat skutečný nemedializovaný islám ve své holistické podstatě a zároveň i touha po nalezení jednotného smyslu víry a tázání, kdo jsme a jaký význam má naše bytí na tomto světě. Zbylá jedna čtvrtina uvedla jako hlavní indikátor jejich kontaktu s islámem svého budoucího či současného manžela.

- ***Závěr úkolu číslo dva: Jak jste se poprvé cítila, když jste se dostala do kontaktu s islámem?***

Z interpretovaných dat druhého úkolu vyplývá, že všechny tazatelky, kromě jedné, se shodly na stejném názoru ohledně pocitů, které cítily při prvním kontaktu s islámem. Pocity byly shodné v nalezení skutečného smyslu života a pravé víry, konečném nalezení odpovědi o bytostném tázání, získání životního řádu a nalezení cesty a pocitů znovuzrození, štěstí, klidu a míru.

- ***Závěr číslo tři: Co bylo Vaším hlavním důvodem konvertovat k islámu?***

Ze závěru číslo tři je patrné, že hlavním důvodem všech šestnácti dotazovaných žen proč konvertovat k islámu bylo poznání, že s islámem je člověk nejbohatší na světě, nalezení cesty a způsobu života, který celý život hledaly. Poznání, ve kterém došly k závěru, že islám je dokonalý, všezahrnující a nic víc není třeba. Dalším důvodem byla podstata islámu, láska a rodinné vztahy, které islám nabízí. Pouze jedna dotazovaná uvedla, že jejím hlavním důvodem proč konvertovat k islámu byl její muslimský manžel.

- ***Závěr číslo čtyři: Kdo z Vašich blízkých jako první nesouhlasil***

Závěrem úkolu číslo čtyři bylo, že pouze dvě ze sedmnácti dotazovaných žen se setkaly s negativním přijetím svého okolí při jejich konverzi a v podstatě se s nesouhlasem setkávají dodnes. Dalších pět mělo zkušenosti s nepochopením a nedůvěrou, že své

přestoupení myslí vážně, od svým nejbližších. Zbýlých deset tazatelek uvedlo, že s nesouhlasem se převážně setkaly u svých rodičů, a to hlavně u matek.

- ***Závěr číslo pět: Žijete v České republice, která patří k nejvíce ateistickým státům v Evropě. Pociťujete, že vyvoláváte pozornost, když jste zahalena podle islámského práva?***

Ze závěru úkolu číslo pět vyplývá, že jedenáct dotazovaných žen rozhodně pociťuje, že vyvolává pozornost, když jsou zahaleny dle islámského práva. Dalších pět dotazovaných žen odpovědělo na otázku, že vyvolávají pozornost, pokud jsou zahaleny, spíše ano. Pouze jedna dotazovaná žena ze sedmnácti dotazovaných žen uvedla, že spíše necítí vyvolávání pozornosti svým zahalením.

- ***Závěr číslo šest: Setkáváte se s negativními reakcemi okolí na Vaše vyznání? Pokud ano, uveďte s jakými.***

Závěry úkolu číslo šest jsou následující. Na otázku, zda se dotazované ženy setkávají s negativními reakcemi okolí na jejich vyznání a pokud ano, uvedení nejčastější z nich, dotazované ženy odpověděly takto: Sedm ze sedmnácti dotazovaných žen odpovědělo určitě ano. Dalších sedm dotazovaných žen odpovědělo spíše ano. Jako nejčastější negativní reakce na jejich vyznání uvedly tyto následující:

- 1) údiv, strach,
- 2) slovní napadání či urážky typu: „teroristka“, „já bych to zakázal“, „táhněte, odkud jste přišli“, „vlastizrádkyně“,
- 3) negativní názor na oblečení, snaha strhnout šátek z hlavy,
- 4) výsměch, že ženy jsou utlačované chudinky bez vlastního názoru,
- 5) výsměch, že muslimské ženy nesmějí pít alkohol,
- 6) negativní reakce na modlení pětkrát denně.

Pouze dvě z dotazovaných žen uvedlo, že se spíše nesetkávají s negativními reakcemi svého okolí na jejich vyznání. Jen jedna žena z dotazovaných sedmnácti dotazovaných uvedla, že se nikdy nesetkala a nesetkává s negativními reakcemi na své vyznání.

- ***Závěr úkolu číslo sedm: Projevuje se Váš manžel jinak v Evropě než v arabském světě?***

Na otázku úkolu číslo sedm, zda se manžel dotazovaných žen projevuje jinak v Evropě než v arabském světě, odpovědělo deset dotazovaných žen, se jejich manžel rozhodně nechová jinak než v Evropě. Další čtyři dotazované ženy odpověděly, že se jejich manžel spíše nechová jinak v arabském světě než v Evropě. Zbylé tři ženy přiznaly, že se jejich manžel spíše chová jinak v arabském světě než v Evropě. Jako důvod uvedly vliv okolí.

- ***Závěr úkolu číslo osm: Jak pohlížíte na polygamii?***

Na otázku, jak české konvertující ženy pohlížejí na polygamii, odpovědělo sedm dotazovaných jedním slovem, netoleruji, rozhodně nesouhlasím a pokud by na tuto situaci došlo, manžel by si musel vybrat. Zbýlých deset dotazovaných žen polygamii vysvětlovaly jako dosažení osobního nadhledu, který je znakem velké dávky vyzrálosti víry, ve kterém dochází k postojí, že je to správné řešení v situaci, kdy je první manželka neplodná, ale zároveň je lepší zůstat ve statusu vdaná než rozvedená a tím pádem umožní manželovi další ženy, se kterými bude schopen zplodit potomky. Byly by ji tedy za určitých podmínek schopny tolerovat.

- ***Závěr úkolu číslo devět: Pokud by Váš manžel chtěl využít této možnosti, dokázala byste ji tolerovat, i přesto, že není Koránem přikázána, ale povolena?***

Úkol číslo devět v podstatě navazuje na úkol číslo osm a zjišťuje konkrétní postoje dotazovaných žen, zda by byly schopné tolerovat možnost polygamie, pokud by ji jejich manžel chtěl využít. Šest ze sedmnácti požadovaných žen uvedlo, že by rozhodně nebyly schopné tolerovat tuto možnost. Dalších sedm uvedlo, že by spíše nebyly schopné tolerovat polygamické manželství se svým manželem. Tři ze sedmnácti dotazovaných žen uvedlo, že

neví, jak by v takové situaci reagovaly, a pouze jedna žena uvedla, že by pravděpodobně byla schopná tolerovat možnost polygamie, pokud by její manžel chtěl této možnosti využít.

- ***Závěr úkolu číslo deset: Jaký je Váš názor na rozvod, který může vyznívat pro Evropany jako velice snadný úkon pro muže (na základě zatracující formule), ale pro ženu složitější a zdlouhavější.***

Pouze dvě z dotazovaných žen na otázku úkolu číslo deset uvedlo, že považují za nespravedlivé skutečnosti, že rozvod v islámu vyznívá pro ženu složitější a zdlouhavější než pro muže. Zbylé dotazované se shodly na tom, že rozvod není jednoduchý pro muže ani pro ženu. Vzhledem k sociálnímu tlaku okolí v arabsko-islámské společnosti není rozvod pro muže výhodou, protože i pak musí ženu finančně zajistit, dokud se znovu neprovdá. Teoreticky je na základě islámského práva rozvod pro muže jednodušší, protože žena nemůže z domácnosti jen tak odejít. Nicméně v mnoha jiných zemích s převahou muslimského obyvatelstva musí být kromě sňatku církevního i sňatek civilní, stejně jako v české společnosti. Proto i rozvod musí proběhnout na obou rovinách. Všechny se pak v podstatě shodují, že důležitou součástí případného rozvodu by měla být snaha mu předejít. Na závěr je nezbytné dodat, že všechny dotazované se shodly na názoru, že rozvod nebyl oblíbeným tématem pro Alláha.

- ***Závěr úkolu číslo jedenáct: Setkáváte se s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva? Jak na něj reagujete?***

Z úkolu číslo jedenáct vychází jednotný závěr, na kterém se shodlo všech sedmnáct dotazovaných žen a to, že všechny se setkávají s evropským předsudkem, který se vyznačuje postojem k islámu jako k náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva. Společně se i shodly ve svých reakcích na tento předsudek, kdy se snaží tento předsudek vyvrátit jak teoreticky z hlediska islámu (Korán, sunny), tak prakticky z vlastních osobních zkušeností z arabských zemí.

- ***Závěr úkolu číslo dvanáct: Setkáváte se často s předsudkem: „muslim = terorista“?***

Na otázku úkolu číslo dvanáct, zda se dotazované ženy setkávají s předsudkem, který je specifický postojem: muslim = terorista, odpověděly pouze dvě dotazované ženy ze sedmnácti, že se s tímto předsudkem spíše nesetkávají. Další čtyři dotazované ženy odpověděly, že spíše setkávají s tímto předsudkem. Zbýlých jedenáct dotazovaných žen odpovědělo, že se rozhodně s postojem muslim = terorista setkávají.

- ***Závěr úkolu číslo třináct: Jaký je Váš názor na trest za cizoložství (předmanželské či během manželství)? Jak byste objasnila stanovisko kritizující islám za podporu těchto trestů?***

Závěry úkolu číslo třináct bylo ve své podstatě dosti rozmanité a bylo velmi složité dospět jednotnému závěru, neboť pouze jedna z dotazovaných sedmnácti žen uvedla, že nemá žádný konkrétní postoj k trestům, které islám schvaluje za cizoložství. Další čtyři dotazované ženy se shodly na názoru, že tyto tresty považují za velmi kruté a nepochopitelné. Nicméně jedna dotazovaná žena z těchto čtyř uvedla, že i přes krutost těchto trestů může být zamezeno promiskuitě na základě odstrašujících případů. Další dvě dotazované ze zbylých dvanácti uvedly radikální stanovisko k těmto trestům a to, že naprosto s tresty souhlasí. Zbylé dotazované jsou v podstatě méně vyhraněné svými názory. Uvádějí, že v mnohých zemích je trest za cizoložství neislámský. Na Blízkém a Středním východě hrají stále roli některé místní kmenové zvyky, kde je čest žen ctí celé rodiny (čest je v tomto regionu stále na prvním místě). Od čistoty žen se odvozuje pověst celého klanu, s tím souvisí také schopnost mužů tuto čest ochránit. Toto připadá Evropanovi nepochopitelné, protože je zde větší důraz na individualitu. Ale na Blízkém a Středním východě individualita není přirozená. Kolektiv je více než jedinec, protože je někdo schopný pro čest své rodiny obětovat jednotlivce, který se takto provinil. To ovšem nemá žádnou oporu v islámu. Další dodává, že kdy a jak má být uvedený trest proveden, je přesně dáno Koránem. Musí být splněny podmínky čtyř svědků. Tím pádem, že to, co je opět medializováno, je špatně pojatá reflexe špatné tradice některých zemí. Jde spíše o výjimečné případy, které se neustále opakují v médiích, a diskutuje se o nich jen z hlediska zvýšení nenávisti k islámu.

- **Závěr úkolu číslo čtrnáct: Jak se vyrovnáváte s všudypřítomným předsudkem, že na základě súry Ženy 4:34 může být muslimská žena fyzicky potrestána v případě své neposlušnosti?**

Závěrem úkolu číslo čtrnáct bylo opět shodné stanovisko všech sedmnácti dotazovaných žen. Všechny dotazované ženy se shodly na špatné interpretaci překladu súry Ženy 4:34, která nabádá muže k tomu, aby mohl ženu bít. To, že muž může ženě „fyzicky ublížit“ je pouze míněno jako pošťouchnutí, které nesmí na ženě nechat žádné viditelné znamení, jako jsou modřiny, krev apod. Na druhé straně se všechny dotazované shodly, že pokud muž bude chtít zbít ženu, vždy si najde důvod a oporou mu budou vytrhané věty z kontextu. Nicméně pravděpodobnost, že ženu zbije, je asi stejně tak velká, jako že ji zbije Evropan, Američan apod. Vždy záleží na muži, jeho osobní zralosti a okolnostech. Všechny dotazované ženy také na závěr podotkly, že na základě tohoto předsudku opět dochází k pošpinění islámu na základě medializace, převážně díky tomu, že o týraných ženách se hlavně mluví ve spojitosti s islámem. Nicméně je dobré si umět přiznat, že muž, který bude chtít bít svou ženu, to udělá kdykoliv a to ať s Koránem nebo bez Koránu.

8.5.2 Doporučení

Jak vyplývá z interpretace získaných výsledků, je zřejmé, že české konvertující ženy se setkávají s nejčastějšími předsudky, uvedené ve výzkumných otázkách šetření. Bohužel, tyto zkušenosti má převážná většina dotazovaných žen a ve velké míře. Protože žijeme do jisté míry v multikulturní společnosti a vzhledem k základní definici multikulturalismu, je nutné, aby docházelo ke kladnému přijetí minoritních skupin a k hladké koexistenci s majoritní skupinou, alespoň v rámci daných možností. Nicméně, jak již bylo řečeno, multikulturalismu se v zásadě vyznačuje kategorizací a tím pádem může i neúmyslně podporovat expanzi předsudků. Otázka je, jak s předsudky pracovat a eliminovat. Allport³¹ k této problematice zavádí pojem „*Contact hypothesis*“⁹¹. Abychom dostali maximální efektivitu, měl by kontakt a seznamování probíhat, hlavně ve skupinách, kde existuje pocit společenského statusu, jedinci by se měli setkávat při běžných společenských událostí a

⁹¹ ALLPORT, cit. 4, s. 501.

činnostech, měl by zde být potenciál či možnost pro vznik přátelství, potenciál pozitivních výsledků – jako je například zábava, úspěch, dosažení společného cíle, apod. Zisk je vždy větší, pokud se jedinci cítí jakou součást týmu. Neboť vše, co přispívá k vytváření rovnocenných vztahů a navazování důvěrnějších známostí, s velkou pravděpodobností přispívá ke zvyšování tolerance jinakosti.

Závěr

I přesto, že integrace je viděna jako nejúspěšnější strategie adaptačního procesu, je koncept multikulturalismu, který z integrace vyplývá, v současné době velmi kritizován. Ač se na začátku jeho koncept zdál velmi silným pro podporu pluralitní společnosti, ve které by na základě fungování vztahů mělo dojít k zachování kulturních hodnot minoritních skupin a zároveň k obohacení majoritní skupiny, dnes prokazuje nedostatky. Na základě trhlin dochází k rozpadům a konfliktům uvnitř pluralistických společností. Jak bylo již řečeno, multikulturalismus může podporovat rozvíjení předsudků o minoritních skupinách, které koexistují s majoritní skupinou. Otázkou však zůstává, zda příčina rozpadu myšlenky multikulturalismu pochází přímo z její nedokonalé a nedomyšlené koncepce jako takové, či my, jako jedinci nejsem schopni poznat, pochopit, přijmout „jinakost“ minoritních menšin a dojít k dostatečné toleranci.

Nepředpokládám, že bych na základě své diplomové práce změnila negativní postoje k islámu, jako k náboženství, které jsou, jak je zřejmé dle výzkumu v druhé části mé práce, značné. Nicméně je dobré uvědomit si, že islám není jen zdrojem strachu, konfliktů, válek, či utlačuje práva žen, ale může být i pramenem k jinému poznání odlišnosti východní kultury, která bývá často nepochopena ve svém základu. I přesto, že se ocitáme v době moderního pokroku, v době, kdy si lidský jedinec podmaňuje přírodu a rychle se učí překonávat fyzická utrpení a oddalovat předčasnou smrt, v mezilidských vztazích tak velké pokroky nejsou. Troufám si zastávat stanovisko, že mezilidské vztahy patří od počátku vzniku lidstva k těm nejsložitějším. Etické normy pro lidské chování stanovily velké náboženské systémy – všechny nastolují požadavek a princip bratrství obyvatel celého světa, nicméně paradoxně nejvíce předsudků souvisí právě s náboženským vyznáním. Hlavním důvodem, proč se náboženství stává nejčastějším místem setkávání se předsudků, spočívá v tom, že obvykle znamená více než pouhou víru v Boha – bývá jádrem celé kulturní tradice skupiny. Protože jedinci jako členové vlastní či referenční skupiny berou „cizí“ skupinu jako konkurenci, tak v rámci obrany vyzdvihují jinakost druhé skupiny jako její negativní vlastnost. Odpor pak přímo musí vyvolat, pokud jedinci použijí náboženství jako ospravedlnění své honby za moc, slávou, bohatstvím či za „hlubší snahu změnit svět a navrátit ho k původním etickým hodnotám“. Není nic snazšího než překroutit náboženské učení, tak, aby ospravedlňovalo lidskému jednání.

Stejně jako velké náboženské systémy i islám miluje bližního svého, nabízí rovný díl úcty každému jedinci a dokáže odpouštět lidské hříchy. Z kapitoly a džihádu může vzniknout dojem, že islám bere život za jakési provizorium, za cestu, která jednoho dne musí skončit, aby byl umožněn začátek něčeho nového. Začátek věčného života, života s Bohem, o který muslimové usilují během své cesty v životě. Nicméně, to neznamená, že život je něčím nedůležitým. Je stejně, jako u ostatních náboženských systémů, považován za posvátný dar od Boha a nemůže být odebrán žádnou lidskou bytostí. Nikdo nemá právo dotknout se svého či života jiného jedince. Pokud se tak stane, muslim není považován za správného věřícího a cesta do ráje mu bude odepřena.

Téma ženy v islámu je spojeno s nejčastějším předsudkem, který o islámu existuje. Tento předsudek pojednává o ženách jako o bytostech, které jsou utlačované, které nemají základní práva rozhodovat o svém životě ani o životě svých dětí a které nemají právo vyslovit vlastní názor. Bytosti, které musí, pokud se jejich manžel rozhodne, strpět další tři ženy v jejich vlastním manželství. Bytosti, které mohou být kdykoliv fyzicky potrestány, ať je už je důvod jakýkoliv. Z tohoto hlediska mě zajímalo, jak to vidí samotné české ženy, které konvertovaly dobrovolně k islámu. Které si tuto víru vybraly po svém narození z jakéhosi důvodu. Co bylo jejich hlavním důvodem přestoupit k islámské víře, jak vysvětlují zásadní otázky ženského práva a povinností v islámu a zda se setkávají s nejčastějšími předsudky. Na základě mého kvalitativního výzkumu a dle odpovědí českých konvertujících žen je tedy zřejmé, že česká společnost je význačná svými předsudky o islámském náboženství. České konvertistky se setkávají se všemi předsudky o islámu, se kterými bylo pracováno ve výzkumu. Jak je jasné, setkává se s nimi, bohužel, převážně většina dotazovaných žen a to ve velké míře. I přestože, jak samy uvedly, bojují s těmito předsudky na základě vysvětlování, které je podepřeno Koránem, sunnou či vlastními zkušenostmi, jsou předsudky stále všudypřítomné.

Otázkou je, jak pracovat s předsudky, které buď přijímáme z rodinných postojů či je přebíráme ze svých referenčních skupin. Zda dostatečně toužit po poznání, nenechat se ukolébat pouhými domněnkami, které s pravým věděním nemají nic společného a neustrnout, nespočinout, nespokojit se, ale naopak nutit se tázat dál, jak moudře podotýkal samotný Sokrates, nejmoudřejší z moudrých, neboť sám věděl, že nic neví. Či odstranit tradice, jak doporučoval samotný Descartes, a pohlížet na objekt, či subjekt „*clare et distincte*“, tedy tak jasně a zřetelně jako bychom jej viděli poprvé, se nelze naučit ze dne na den. Nicméně možnost jak ovlivnit, vylepšit či dokonce změnit vztahy mezi majoritními a minoritními

skupinami, existuje. Touto možností je kontakt. Jedině ten, jak dokazuje Gordon Allport je schopen odstranit negativní pocit k jinakosti.

Použitá literatura

Knižní zdroje:

ALLPORT, G. W. *O povaze předsudků*, Praha: Prostor, 2004. ISBN 80-7260-125-3.

BEČKA, J., MENDEL, M. *Islám a České země*. Olomouc: Votobia, 1998. ISBN 80-7220-043-8.

BREWER, M.B. *Reducing prejudice through cross-categorization: Effects of multiple social identities*. In S. Oskamp (Ed.) *Reducing prejudice and discrimination*, 2000. ISBN 0-8058-3482-6.

HRBEK, I. *Korán*. Praha: Levné knihy KMa, s.r.o., 2006. ISBN 80-7309-992-6.

KRAHULCOVÁ, B. *Kontexty sociální a charitativní práce- Sborník katedry psychosociálních věd a etiky*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-7290-130-3.

KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-7021-821-5.

KROPÁČEK, L. *Islám a Západ – Historická paměť a současná krize*. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-540-2.

KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-168-7.

MOGHADDAM, F.M. *Multiculturalism and Intergroup Relations: Psychological Implications for Democracy in Global Context*. Washington DC: APA, 2008. ISBN 978-1-433-80307-9.

SHERIFF, M. And C.W., *Groups in Harmony and Tension*, Harper, New York 1953. ISBN 97-5050-533-1.

SMITH, P.B., BOND, KAGITCIBASI, C. *Understanding human behaviour Gross cultures: Living and working in a changing world*. London: Sage Publications, 2007. ISBN 0-16-050076-1.

SPENCER, R. *Islám bez závoje*. Praha: Triton, 2002. ISBN 80-7254-761-5.

ŠATAVAL. *Jazyk a identita etnických menšin*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 970-80-86429-83-0.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

WORCHEL, S. AUSTIN, W.G. *Psychology of intergroup relations*. Chicago : Nelson-Hall Publishers, 1986. ISBN 0-8304-1075-9.

AUTOR NEZNÁMÝ, *Lidská práva v islámu*. Islámská nadace v Praze, 2006. ISBN 80-903196-2-9.

Články v seriálových publikacích:

BERRY, J. W. Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: International Review*, January 2008, vol. 46, no 1, s. 5-34.

Elektronické zdroje:

KORÁN. Praha. [online] 23. 3. 2011 Dostupné z www.islamweb.cz

KŘÍŽKOVÁ, M. *Neviditelná menšina – analýza mediálního obrazu českých muslimů*. Praha: Multikulturní centrum. [online] 16. 12. 2010. Dostupné z www.migraceonline.cz

TOPINKA, D. *Integrační proces muslimů v České republice – pilotní projekt*. Praha: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečností politiky. [online] 15. 12. 2010. Dostupné z http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf

Citované přednášky:

KROPÁČEK, *Islámské právo (Základní práva a povinnosti v islámu)* Praha: Univerzita Karlova (Husitská teologická fakulta) 10. března 2009.

Seznam příloh

Příloha č. 1: vzor dotazníkového šetření.

Příloha č. 2: vyplněný vzor dotazníkového šetření.

Přílohy

Příloha č. 1: vzor dotazníkového šetření

Muslimky, které konvertovaly k islámu a žijí v České republice:

1) Kdo, či co Vás přivedlo k islámu?

2) Jak jste se poprvé cítila, když jste se dostala do kontaktu s islámem?

3) Co bylo Vaším hlavním důvodem konvertovat k islámu?

4) Kdo z Vašich blízkých jako první nesouhlasil?

5) Žijete v České republice, která patří k nejvíce ateistickým státům v Evropě. Pociťujete, že vyvoláváte pozornost, když jste zahalena podle islámského práva?

- *rozhodně ano*

- *spíše ano*
- *nevím*
- *spíše ne*
- *rozhodně ne*

6) *Setkáváte se s negativními reakcemi okolí na Vaše vyznání? Pokud ano, uveďte s jakými.*

- *rozhodně ano*
- *spíše ano*
- *nevím*
- *spíše ne*
- *rozhodně ne*

7) *Projevuje se Váš manžel jinak v Evropě než v arabském světě?*

- *rozhodně ano*
- *spíše ano*
- *nevím*
- *spíše ne*
- *rozhodně ne*

8) *Jak pohlížíte na polygamii?*

9) *Pokud by Váš manžel chtěl využít této možnosti, dokázala byste ji tolerovat, i přesto, že není Koránem přikázána, ale povolena?*

- *rozhodně ano*
- *spíše ano*
- *nevím*
- *spíše ne*
- *rozhodně ne*

10) *Jaký je Váš názor na rozvod, který může vyznívat pro Evropany jako velice snadný úkon pro muže (na základě zatracující formule), ale pro ženu složitější a zdlouhavější.*

11) *Setkáváte se s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva? Jak na něj reagujete?*

12) *Setkáváte se často s předsudkem-muslim=terorista?*

- *rozhodně ano*
- *spíše ano*
- *nevím*
- *spíše ne*
- *rozhodně ne*

13) Jaký je Váš názor na trest za cizoložství (předmanželské či během manželství)? Jak byste objasnila stanovisko kritizující islám za podporu těchto trestů?

14) Jak se vyrovnáváte s všudypřítomným předsudkem, že na základě súry Ženy 4:34 může být muslimská žena fyzicky potrestána v případě své neposlušnosti?

Příloha č. 2: vyplněný vzor dotazníkového šetření

Muslimky, které konvertovaly k islámu a žijí v Čechách:

1) Kdo, či co Vás přivedlo k islámu?

Pocit, že člověku v životě něco chybí, že mu něco uniká a se svým dosavadním způsobem života není spokojený, mě přinutil přemýšlet nad vírou. Podnět k islámu mi pak dalo setkání s muslimem.

2) Jak jste se poprvé cítila, když jste se dostala do kontaktu s islámem?

Když jsem se poprvé dostala do kontaktu s islámem, věděla jsem hned, že mě to nějak ovlivní, ať již konvertuji nebo ne. Ihned to ve mně zanechalo tak hluboký dojem, že jsem měla potřebu dál vyhledávat literaturu o islámu a učit se o něm více.

V den, kdy jsem konvertovala, jsem se cítila neskutečně šťastně, jako bych se znovu narodila. Byl to takový pocit, který nedokážu přesně popsat, nikdy předtím jsem něco podobného necítila a ten pocit už se ani nikdy neopakoval. Byl to pocit obrovské volnosti a zároveň vděčnosti, že jsem k islámu mohla dospět.

3) Co bylo Vaším hlavním důvodem konvertovat k islámu?

V islámu jsem našla všechno, je dokonalý, všezahrnující, nic víc není potřeba. S islámem je člověk nejbohatší na světě a i když muslim v životě o všechno hmotné či o všechny blízké přijde, nikdy se nemůže cítit „prázdný a osamocенý“. Po seznámení s islámem, jsem si uvědomila, že mi spousta věcí unikalo a pochopila jsem, že jsem našla skutečný smysl života.

4) Kdo z Vašich blízkých jako první nesouhlasil?

Nemůžu říci, že by někdo vyloženě nesouhlasil. Spíš to nechápali a dělali si ze mě srandu. Nevěřili, že bych to mohla myslet vážně. Mysleli si, že mě to po nějaké době „přestane bavit“. Do teď to nechápou, hlavně z důvodu, že islám neznají. Když jim to však chci vysvětlit, nechtějí to slyšet. Smějou se mi, když se jdu pomodlit a vyčítají mi, že se v ramadánu postím. Bohužel kvůli médiím a nedostatku zájmu o věc trpí určitými předsudky vůči islámu.

5) Žijete v České republice, která patří k nejvíce ateistickým státům v Evropě. Pociťujete, že vyvoláváte pozornost, když jste zahalena podle islámského práva?

- rozhodně ano
- spíše ano

- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

6) Setkáváte se s negativními reakcemi okolí na Vaše vyznání? Pokud ano, uveďte s jakými.

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- **spíše ne**
- rozhodně ne

Setkávám se spíše s nepochopením, často se mě ptají otázky typu „co z toho máš?“ a neuvědomují si netaktnost takových otázek. Také se mi stalo, že se hostitel cítil dotčený, když jsem se na jeho oslavě odmítla dotknout alkoholu či odmítla oběd z vepřového. Spíše po této stránce lidem chybí porozumění.

7) Projevuje se Váš manžel jinak v Evropě než v arabském světě?

- rozhodně ano
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- **rozhodně ne**

8) Jak pohlížíte na polygamii?

Polygamie v islámu má svůj důvod. Každá žena má právo na manžela a na ochranu a žen je obecně více. Starší vdova už nemusí mít tolik šancí na nalezení dalšího manžela a je záslužné, když se najde někdo, kdo je ochotný se o ni postarat. Důležité je to také tehdy, je-li žena neplodná. Je správné, že ta možnost mít více žen je. Ale zároveň si myslím, že s tím musí souhlasit obě strany. To znamená, že první manželka by měla mít právo do toho zasahovat a v případě, že nechce, tak ji do toho nemůže nikdo nutit.

9) Pokud by Váš manžel chtěl využít této možnosti, dokázala byste ji tolerovat, i přesto, že není Koránem přikázána, ale povolena?

- rozhodně ano
- spíše ano
- **nevím**
- spíše ne
- rozhodně ne

10) Jaký je Váš názor na rozvod, který je na základě islámského práva vlastně pro muže snadný, ale pro ženu složitější a zdlouhavější.

Rozvod je v islámu nežádoucí, je to až poslední možnost řešení problémů a to jen v případě, je-li to nevyhnutelné. Vždy probíhají snahy o usmíření manželů. Teoreticky je rozvod pro muže snadnější, ale v praxi i muž musí prokázat pádné důvody. Stejně tak žena, když existují vážné důvody pro rozvod, nemá problém se rozvést. V arabsko-islámské společnosti je však tak velký sociální tlak okolí, že rozvod není v žádném případě jednoduchý ani pro muže ani pro ženu. Pro muže ale není rozvod žádnou výhodou, protože i pak musí ženu finančně zajistit, dokud se znovu neprovdá. Teoreticky je na základě islámského práva rozvod jednodušší pro muže, protože žena nemůže z domácnosti jen tak odejít. Žena je základním kamenem celé rodiny, která bez ní nemůže fungovat. Manželství je velice silný svazek, neměl by se tak lehce obměňovat.

11) Setkáváte se s evropským předsudkem, že islám je náboženství, které potlačuje či nedává ženě žádná práva? Jak na něj reagujete?

S tímto předsudkem se bohužel setkávám velice často. Vždy se lidem snažím vysvětlit, že to tak není, často zaměňují islám za některé lokální tradice a bohužel jsou až příliš ovlivněni literaturou typu „Bez dcerky neodejdu.“ Mluvím s nimi o tom, snažím se jim tento předsudek vyvrátit jak teoreticky z hlediska islámu, tak prakticky ze svých zkušeností z arabských zemí.

12) Setkáváte se často s předsudkem-muslim=terorista?

- **rozhodně ano**
- spíše ano
- nevím
- spíše ne
- rozhodně ne

13) Jaký je Váš názor na trest za cizoložství? (předmanželské či během manželství)? Jak byste objasnila stanovisko kritizující islám za podporu těchto trestů?

V mnohých zemích je trest za cizoložství neislámský. Na Blízkém a Středním východě hrají stále roli některé místní kmenové zvyky, kde je čest žen ctí celé rodiny (čest je v tomto regionu stále na prvním místě). Od čistoty žen se odvozuje pověst celého klanu, s tím souvisí také schopnost mužů tuto čest ochránit. Toto připadá Evropanovi nepochopitelné, protože je zde větší důraz na individualitu. Ale na Blízkém a Středním východě individualita není přirozená. Kolektiv je více než jedinec, proto je někdo schopný pro čest své rodiny obětovat jednotlivce, který se takto provinil. To ovšem nemá žádnou oporu v islámu.

14) Jak se vyrovnáváte s všudypřítomným předsudkem, že na základě súry Ženy 4:34 může být muslimská žena fyzicky potrestána v případě své neposlušnosti?

*Nemůže být fyzicky potrestána kdykoliv, musí pro to být důvod. Pokud žena nestřeží skryté, jak se píše v tomto verši, pokud existuje jen náznak nevěry, koketné chování atd., pak má muž právo ji zbít, protože něco takového si žena nemůže dovolit. K manželovi či otci žena musí mít maximální respekt a nemůže podřývat jejich autoritu. Má zodpovědnost za celou rodinu. Neznám jediného muslima, který by tento verš chápal tak, že může ženu kdykoliv zbít. Pravděpodobnost, že ženu zbije, je asi stejně tak velká, jako že ji zbije Evropan, Američan
.....⁹²*

⁹² Zanecháno v původním znění bez jakýchkoliv úprav.

Resumé (Summary)

Název práce: Některé aspekty multikulturalismu

Title: Some aspects of multiculturalism

Autor práce: Linda Janatová

Diplomová práce „Některé aspekty multikulturalismu“ se zaměřuje na české ženy, které konvertovaly k islámské víře. Jejím hlavním cílem je popsat nejčastější předsudky, které o islámu existují a s jakými se české konvertující ženy běžně v praxi setkávají. Kvalitativní výzkum je zaměřen na stanoviska českých konvertujících žen k nejčastějším předsudkům, které s islámskou vírou souvisejí a na jejich interpretaci některých kritizovaných okruhů v islámu. Z výzkumu je zřejmé, že na základě interpretovaných odpovědí českých konvertujících žen, je česká společnost negativně zaměřena proti islámské víře, a také proti konvertujícím ženám. Nicméně, jak samy některé ženy podotýkají, jedna z úspěšných strategií, jak odstranit či předejít předsudkům, je vysvětlování, jaký je islám ve své skutečně podstatě. Neboli, jak ukazují úspěšně výzkumy podle Allporta, je kontakt řešením při odstraňování předsudků.

Diploma thesis „Some aspects of multiculturalism“ focuses on the Czech women who converted to the Islamic faith. Its main goal is to describe the most frequent prejudices that exist about Islam and what the Czech converting women commonly encounter in practice. Qualitative research is focused on the opinions of Czech women converting to the most common prejudices that are related to the Islamic faith, and their interpretation of some criticized Islamic topics. The research clearly shows that on the basis interpreted answers on the converting women, Czech society is set against the Islamic faith, and also against the converting women. However, as some converting women themselves point out, one of the successful strategies to prevent or to eliminate prejudices is to explain what Islam is in its real essence. Or, as the successful researches indicate by Allport, the contact is solution in removing prejudices.